

GRIEKSE EN LATIJNSE TAAL EN CULTUUR

oudheidstudies

FACULTEIT DER LETTEREN

RADBOUD UNIVERSITEIT

QANU
Catharijnesingel 56
PO Box 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: +31 (0) 30 230 3100
E-mail: support@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0725

© 2019 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUDSOPGAVE

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING GRIEKSE EN LATIJNSE TAAL EN CULTUUR EN DE MASTEROPLEIDING OUDHEIDSTUDIES VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN.....	5
ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING	5
SAMENSTELLING VAN HET PANEL.....	5
WERKWIJZE VAN HET PANEL	6
SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL	10
BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING	15
BIJLAGEN	31
BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN	33
BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S	35
BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA	41
BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN	43

Dit rapport is vastgesteld op 12 september 2019

RAPPORT OVER DE BACHEROPLEIDING GRIEKSE EN LATIJNSE TAAL EN CULTUUR EN DE MASTEROPLEIDING OUDHEIDSTUDIES VAN DE RADBOUD UNIVERSITEIT

Dit rapport volgt het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018).

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE OPLEIDINGEN

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Naam van de opleiding:	Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
CROHO-nummer:	56003
Niveau van de opleiding:	bachelor
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	180 EC
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Inleverdatum NVAO:	01/05/2020

Masteropleiding Oudheidstudies

Naam van de opleiding:	Oudheidstudies
CROHO-nummer:	60821
Niveau van de opleiding:	master
Oriëntatie van de opleiding:	academisch
Aantal studiepunten:	60 EC
Afstudeerrichtingen:	- Griekse en Latijnse taal- en letterkunde - Klassieke Cultuur
Locatie(s):	Nijmegen
Variant(en):	voltijd
Onderwijstaal:	Nederlands
Vervaldatum accreditatie:	01/05/2020

Het bezoek van het visitatiepanel Regiostudies aan de Faculteit der Letteren van Radboud Universiteit vond plaats op 18 en 19 maart 2019.

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN DE INSTELLING

Naam van de instelling:	Radboud Universiteit
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	positief

SAMENSTELLING VAN HET PANEL

De NVAO heeft op 4 maart 2019 ingestemd met de samenstelling van het panel. Het panel dat de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en de masteropleiding Oudheidstudies beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. P. (Peter) Van Nuffelen, research professor Cultural History of the Ancient World aan de Universiteit Gent (België) [voorzitter];

- Dr. D. (Dario) Fazzi, docent Noord-Amerika Studies en International Studies, Universiteit Leiden;
- L. (Lotte) Metz MA, docente Grieks en Latijn aan het Stedelijk Gymnasium Nijmegen;
- Prof. dr. D.M. (Diederik) Oostdijk, hoogleraar English Literature aan de Vrije Universiteit Amsterdam;
- Prof. dr. J.L.M. (Jan) Papy, gewoon hoogleraar Latijnse Literatuur, KU Leuven (België);
- C. (Charlotte) van der Voort, bachelorstudent Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, en pre-masterstudent Nederlandse Taal en Cultuur, Universiteit Leiden [student-lid].

Het panel werd ondersteund door drs. M. (Trees) Graas, die optrad als secretaris.

WERKWIJZE VAN HET PANEL

De bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en de masteropleiding Oudheidstudies aan de Faculteit der Letteren van de Radboud Universiteit maken onderdeel uit van de visitatiegroep Regiostudies. In de periode maart 2019 tot en met november 2019 beoordeelde het panel in totaal 38 opleidingen aan vijf universiteiten: Radboud Universiteit, Universiteit Leiden, Universiteit van Amsterdam, Vrije Universiteit Amsterdam en Rijksuniversiteit Groningen.

De Universiteit Leiden heeft 19 opleidingen die in deze visitatiegroep vallen. Om de werkdruk voor de panelleden te verdelen en ervoor te zorgen dat alle programma's voldoende aandacht kregen, werden er twee bezoeken gepland (in juni en november 2019). De bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam werden vanwege samenwerking in de programma's gecombineerd.

Het visitatiepanel bestond uit de volgende leden:

- Prof. dr. P. (Peter) Van Nuffelen, research professor Cultural History of the Ancient World aan de Universiteit Gent (België) [voorzitter];
- Prof. dr. D.M. (Diederik) Oostdijk, hoogleraar English Literature aan de Vrije Universiteit Amsterdam;
- Prof. dr. A. (Umar) Ryad, professor in Arabic and Islamic Studies aan de KU Leuven (België);
- Prof. dr. E.J.C. (Eibert) Tigchelaar, hoogleraar verbonden aan de Onderzoekseenheid Bijbelwetenschap en de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen van de KU Leuven (België);
- Prof. dr. G. (Gunnar) De Boel, gewoon hoogleraar in Vergelijkende Taalkunde, Griekse Taalkunde en Nieuwgriekse en Byzantijnse Letterkunde aan de Universiteit Gent (België);
- Prof. dr. I. (Inge) Brinkman, professor in African Studies aan de Vakgroep Afrikaanse Talen en Culturen van Universiteit Gent (België);
- Prof. dr. G. (Gert) Buelens, gewoon hoogleraar English and American Literature aan Vakgroep Letterkunde van de Universiteit Gent (België);
- Dr. D. (Diana) Bullen Presciutti, senior lecturer in Kunstgeschiedenis, director of Global Studies en director van het Interdisciplinary Studies Centre aan de University of Essex (Groot-Brittannië);
- R. (Rianne) Clerq-de Groot MA, docent Klassieke Talen aan het Cygnus Gymnasium in Amsterdam;
- Dr. D. (Dario) Fazzi, docent Noord-Amerika Studies en International Studies aan de Universiteit Leiden;
- Prof. dr. A.F.R. (Ann) Heirman, hoogleraar Chinese Taal en Cultuur aan de Universiteit Gent (België);
- Prof. dr. A. (Axel) Holvoet, hoogleraar aan het Institute of the Languages and Cultures of the Baltic van Vilnius University (Litouwen);
- Prof. dr. V. (Vincent) Houben, hoogleraar Geschichte und Gesellschaft Südasiens aan de Humboldt Universität Berlin (Duitsland);
- Prof. dr. E.M.H. (Helena) Houvenaghel, hoogleraar Spaanse Taal en Cultuur aan de Universiteit Utrecht;
- Prof. D. (Daeyeol) Kim, professor aan het Institut National des Langues et Civilisations Orientales (INALCO) van de Université Sorbonne Paris Cité (Frankrijk);

- L. (Lotte) Metz MA, docente Grieks en Latijn aan het Stedelijk Gymnasium Nijmegen;
- Prof. dr. J. (John) Nawas, hoogleraar Arabic and Islamic Studies aan de KU Leuven (België);
- Prof. dr. A. (Andreas) Niehaus, hoofd van het International Office van de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte en verbonden aan de Vakgroep Talen en Culturen (afdeling Zuid- en Oost-Azië) van de Universiteit Gent (België);
- Prof. dr. J.L.M. (Jan) Papy, gewoon hoogleraar, verbonden aan de Onderzoeksgroep Latijnse Literatuur, van de KU Leuven (België);
- C. (Charlotte) van der Voort, derdejaars bachelorstudent Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, en pre-masterstudent Nederlandse Taal en Cultuur, aan de Universiteit Leiden [student-lid];
- L. (Lara) van Lookeren Campagne, bachelorstudent van de bacheloropleiding Midden-Oosten Studies aan de Universiteit van Amsterdam [student-lid];
- G.M. (Gerieke) Prins, bachelorstudent Geschiedenis, met een focus op Sociale Geschiedenis en migratiegeschiedenis en een minor in Latijns-Amerikastudies, aan de Universiteit Leiden [student-lid];
- E.L. (Emma) Mendez Correa, bachelorstudent Griekse en Latijnse Taal en Cultuur aan de Universiteit Leiden [student-lid];
- Dr. H. (Helma) Dik, associate professor in Classics aan de University of Chicago (Verenigde Staten) [referent GLTC en Oudheidstudies Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam];
- Prof. dr. L.P. (Lars) Rensmann, hoogleraar European Politics and Society aan de Rijksuniversiteit Groningen [referent International Studies en Russian Studies Universiteit Leiden].
- Em. prof. dr. C.H.M. (Kees) Versteegh, emeritus hoogleraar Arabisch en Islam aan de Radboud Universiteit [referent Arabisch en Midden-Oosten studies Universiteit van Amsterdam];
- Prof. dr. H. (Harco) Willems, hoogleraar Egyptologie aan de KU Leuven (België) en directeur van de Leuvense opgravingsmissie in Dayr al-Barshā (Midden Egypte) [referent Oude Nabije Oostenstudies Universiteit Leiden];
- Prof. dr. J. (Jaap) Wisse, professor of Latin Language & Literature aan Newcastle University (Groot-Brittannië) [referent GLTC en Oudheidstudies Universiteit van Amsterdam en Vrije Universiteit Amsterdam].

Voor elk bezoek is een (sub)panel samengesteld, waarbij rekening is gehouden met de expertise, onafhankelijkheid en beschikbaarheid van de panelleden.

Projectleider van de visitatiegroep Regiostudies was dr. Els Schröder, medewerker van QANU. Zij was tevens secretaris van het panel tijdens het bezoek aan de Radboud Universiteit (maart 2019) en tijdens eerste bezoek aan de Universiteit Leiden (juni 2019). Om de consistentie van de beoordelingen te waarborgen bezocht zij ook de start- en slotvergaderingen van het panel van de andere bezoeken en las en becommentarieerde elk conceptrapport. Tijdens haar verlofperiode werd zij vervangen door haar collega's bij QANU, waarbij nauwlettend de bevindingen tijdens de verschillende bezoeken werden geijkt.

Tijdens het bezoek aan de Radboud Universiteit werd het panel verder ondersteund door drs. Trees Graas, medewerker van QANU. Drs. Mariette Huisjes, freelance medewerker van QANU, ondersteunde het panel bij het eerste bezoek aan de Universiteit Leiden en het bezoek aan de Rijksuniversiteit Groningen. Drs. Erik van der Spek, freelance medewerker van QANU, ondersteunde het panel bij het tweede bezoek aan de Universiteit Leiden (november 2019). Dr. Mariëlle Klerks, freelance medewerker van QANU, ondersteunde het panel bij het gecombineerde bezoek aan de Universiteit van Amsterdam en de Vrije Universiteit Amsterdam. De QANU projectleiders en secretarissen voerden regelmatig overleg.

Vorbereiding

Op 22 november 2018 vond een uitgebreid vooroverleg plaats met de voorzitter waarin de projectleider hem informeerde over de taakstelling en werkwijze van het panel in het algemeen en de rol van de voorzitter in het bijzonder, en een toelichting gaf op de van toepassing zijnde beoordelingskaders. Voorafgaand aan de bezoeken informeerde de projectleider de panelleden

telefonisch en per e-mail over de taakstelling, algemene werkwijze en de formele kaders. Voor elke gespreksronde werden representatieve gesprekspartners geselecteerd. Het bezoekprogramma is in dit rapport opgenomen als bijlage 3.

De opleidingen schreven ter voorbereiding op de visitatie een zelfevaluatierapport. Deze werden na ontvangst door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en volledigheid en vervolgens doorgestuurd aan de panelleden. De panelleden bestudeerden de zelfevaluatierapporten en bijlagen en formuleerden op basis hiervan vragen en aandachtspunten ter voorbereiding op het bezoek. Ook formuleerden de panelleden per opleiding punten die hen in positieve zin opvielen.

Naast de zelfevaluatierapporten bestudeerde het panel voorafgaand aan het bezoek een selectie van eindwerken. Deze selectie werd gebaseerd op een lijst afgestudeerden van de periode 2016-2018, waarbij werd gezorgd voor een evenwichtige spreiding in cijfers, afstudeervarianten en begeleiders.

Bezoek

Het visitatiebezoek aan Radboud Universiteit vond plaats op 18 en 19 maart 2019.

Bij de start van elk bezoek hield het panel een vooroverleg waarin de eerste bevindingen en vragen en aandachtspunten werden besproken en waarin het panel afspraken maakte over de taakverdeling. De panelleden bespraken ook hun bevindingen ten aanzien van de (beoordeling van de) bestudeerde scripties.

Tijdens het bezoek heeft het panel eveneens onderwijs- en toetsmateriaal en verslagen van de opleidings- en examencommissie bestudeerd. Een overzicht van het bestudeerde materiaal is opgenomen in bijlage 4. Het panel sprak met studenten en docenten, het management en verantwoordelijken, alumni en vertegenwoordigers van de examencommissie. Vertegenwoordigers van de opleidingscommissie namen deel aan het gesprek met docenten en studenten. Tevens bood het panel studenten en docenten de gelegenheid om informeel met het panel te spreken tijdens een inloopspreekuur. Van deze gelegenheid is geen gebruik gemaakt.

Het panel gebruikte het laatste deel van het bezoek voor een intern overleg om de voorlopige bevindingen vast te stellen. Ter afsluiting gaf de voorzitter een korte mondelinge toelichting aan alle belangstellenden, waarin hij de belangrijkste observaties van het panel deelde.

Rapportage

De secretaris schreef een conceptrapport op basis van de bevindingen van het panel en legde dat vervolgens voor aan de projectleider voor een collegiale toets. Daarna vroeg de secretaris de panelleden om het rapport te bekijken en van feedback te voorzien. Na verwerking van de feedback en na akkoord van het panel stuurde de projectleider het rapport naar de faculteit met het verzoek om feitelijke onjuistheden te melden. De feitelijke onjuistheden werden na overleg tussen de projectleider en de voorzitter door de secretaris gecorrigeerd. Vervolgens werd het rapport door het panel vastgesteld en toegestuurd aan de Faculteit der Letteren en aan het College van Bestuur van de Radboud Universiteit.

Definitie oordelen

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities voor de beoordeling van de afzonderlijke standaarden gehanteerd:

Basiskwaliteit

De kwaliteit die in internationaal perspectief redelijkerwijs mag worden verwacht van een associate degree-, bachelor- of masteropleiding binnen het hoger onderwijs.

Voldoet

De opleiding voldoet op de standaard aan basiskwaliteit.

Voldoet ten dele

De opleiding voldoet in belangrijke mate aan basiskwaliteit op de standaard maar er zijn verbeteringen nodig om volledig aan de standaard te voldoen.

Voldoet niet

De opleiding voldoet niet aan basiskwaliteit op de standaard.

In overeenstemming met het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO heeft het panel de volgende definities gehanteerd voor de beoordeling van de opleiding als geheel:

Positief

Op alle standaarden 'voldoet'.

Positief onder voorwaarden

Standaard 1 'voldoet' en maximaal op twee standaarden een 'voldoet ten dele' waarbij het panel het opleggen van voorwaarden adviseert.

Negatief

In de volgende situaties:

- 'voldoet niet' op een of meer standaarden;
- 'voldoet ten dele' op standaard 1;
- 'voldoet ten dele' op een of twee standaarden waarbij het panel niet adviseert om voorwaarden op te leggen;
- op drie of meer standaarden 'voldoet ten dele'.

SAMENVATTEND OORDEEL VAN HET PANEL

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Standaard 1:

Het panel stelt vast dat de Nijmeegse bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur zich profileert door aandacht voor cultuur naast een stevige scholing in de klassieke talen. De opleiding heeft een uitgesproken profiel gebaseerd op een driestromengedachte, waarbij de Latijnse taal, de Griekse taal en de cultuur van de klassieke oudheid gezien worden als drie elementen die elkaar beïnvloeden als de stromingen in een rivier. Taal en cultuur worden dus in context gezien als onderling verbonden en elkaar versterkend. Dit profiel wordt breed gedragen in de opleiding. De opleiding heeft haar doelstellingen vertaald in heldere beoogde leerresultaten die passend zijn voor een academische bacheloropleiding. Het panel vindt het positief dat er hierin expliciete aandacht is voor leervaardigheden en de verbanden en discussies met verwante geesteswetenschappelijke disciplines. Het adviseert om deze onderscheidende uitgangspunten van de opleidingen nog steviger uit te dragen, in het bijzonder door de expertise op het gebied van de Late Oudheid en van de Provinciaal-Romeinse en de Klassieke archeologie meer in de etalage te zetten.

Standaard 2:

Het panel stelt vast dat de doelstellingen van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur zijn vertaald in een evenwichtig studieprogramma dat logisch is ingedeeld in vier leerlijnen en waarin de drie stromen in gelijke mate vertegenwoordigd zijn. De opleiding is erin geslaagd een leeromgeving te creëren waar studenten zich vanaf het begin van hun opleiding thuis voelen. Er is veel aandacht voor begeleiding, vooral in de eerste fase van de studie en er zijn voldoende mogelijkheden voor studenten om eventuele deficiënties weg te werken. Studenten hebben de beschikking over studiehandleidingen per cursus en worden goed geïnformeerd over wat er van hen verwacht wordt. De kleinschaligheid van de opleiding wordt optimaal benut door stevig in te zetten op activerende werkgroepen, waarin studenten presentaties geven of discussies over de literatuur leiden. Het panel adviseert de opleiding om, waar mogelijk en nuttig, meer innovatieve werkvormen in te zetten.

Het panel stelt vast dat het programma een duidelijke opbouw in complexiteit kent, zowel in de benadering van de stof en de keuze voor literatuur als in de opdrachten en de vertaalvaardigheden. Naarmate de opleiding vordert raken de stromen steeds meer met elkaar verweven. Het panel is positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan de maatschappelijke relevantie van het eigen vakgebied en de nieuwe profileringsminor, die in het academisch jaar 2020-2021 van start zal gaan. Deze minor daagt studenten uit hun blik te verruimen en biedt aan hen de kans om zich breed te oriënteren op carrière mogelijkheden na hun studie. Het panel adviseert de opleiding studenten te stimuleren om, meer dan nu het geval is, buiten de gebaande Nijmeegse paden te treden en zich verder te verbreden met het oog op hun algemene ontwikkeling en de kansen die dat biedt voor de verdieping van hun eigen leertraject. Expliciet beleid gericht op uitwisseling en verdieping, zowel in het buitenland of elders in Nederland, zou studenten hierbij kunnen ondersteunen.

De bacheloropleiding wordt gedragen door een sterk docententeam, dat bestaat uit vooraanstaande onderzoekers die bovendien de nodige didactische expertise in huis hebben. Docenten betrekken studenten bij hun onderzoek en worden door hun studenten getypeerd als zeer bevlogen en betrokken. Docenten zijn benaderbaar en door de kleinschaligheid is er veel tijd voor individuele begeleiding van de studenten. Het panel is enthousiast over de aanwezige 'teachers in residence' die vanuit hun kennis van het middelbaar onderwijs de overgang naar het academisch onderwijs met hun adviezen proberen te versoepelen voor de nieuwe studenten. Deze kennisuitwisseling is in de ogen van het panel waardevol en voor alle betrokken partijen (studenten en docenten van de universiteit en het middelbaar onderwijs) verrijkend. Het panel adviseert om bij de docentprofessionalisering in te zetten op differentiatie in het onderwijs. Docenten zouden wat het panel betreft elkaar meer op kunnen zoeken om van elkaar te leren, zeker met het oog op de optimalisatie van het leertraject van studenten. Vanuit de stevige basis die is gelegd, is de tijd nu

rijp wat het panel betreft om, waar opportuun en mogelijk, kruisbestuiving met andere opleidingen en disciplines te realiseren.

Standaard 3:

Het panel stelt vast dat de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur de afgelopen jaren geïnvesteerd heeft in de kwaliteit van toetsen en beoordelen en dat dit tot resultaten heeft geleid. De faculteit heeft een helder toetsbeleid dat goed onderbouwd is en uitgaat van een duidelijke visie op toetsing. Bij de vaststelling van een toetsontwerp wordt altijd een collega geconsulteerd. De Toetsadviescommissie van de Examencommissie neemt steekproeven van eindwerken en cursusdossiers in samenwerking met de Deelexamencommissie van de opleiding. De verschillende commissies werken hierbij zorgvuldig en dragen zo in belangrijke mate bij aan de borging van de toetskwaliteit. Hoewel het panel zich bewust is dat al deze werkzaamheden veel kostbare tijd in beslag nemen, adviseert het toch om ook de laatste stap in de cyclus te zetten en daadwerkelijk te controleren of de adviezen van de Toetsadviescommissie ook worden opgevolgd.

Het panel heeft de toetsplannen en het toetsmateriaal van een aantal cursussen van de opleiding bestudeerd en stelt vast dat de toetsvormen aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen. Het panel is positief over de aandacht voor formatieve toetsing. De toetsing in de bacheloropleiding sluit aan bij de leerdoelen en is inzichtelijk voor studenten. Door de introductie van vaste beoordelingsformulieren voor schriftelijke opdrachten is de betrouwbaarheid van de beoordelingen bovendien versterkt. Naar aanleiding van studentenevaluaties is meer variatie in de toetsing aangebracht. Het panel is positief over de peerfeedback die in de opleiding deel uitmaakt van de toetspraktijk. Een volgende stap is wat het panel betreft het ontwikkelen van rubrics voor schriftelijke opdrachten en werkstukken.

Ook in de beoordeling van scripties is sinds de vorige visitatie flinke vooruitgang geboekt. De vaste beoordelingsformulieren bevatten heldere criteria en maken de wijze van beoordeling over het algemeen navolgbaar en controleerbaar. Het panel adviseert om het eindoordeel uitsluitend vast te stellen door een middeling van de twee scores bij verschillen die binnen een punt van elkaar liggen en geen overleg tussen de beoordelaars te houden. Bij meer dan een punt afwijking in de beoordelingen kan zowel overleg als eventueel de betrokkenheid van een derde lezer wenselijk zijn. Daarnaast moedigt het de opleidingen aan blijvend aandacht te besteden aan de kwaliteit van de feedback. Het panel las heel rijke terugkoppelingen, waarin per criterium een genuanceerde afweging wordt gemaakt, maar heeft ook formulieren gezien waar slechts summier commentaar of zelfs alleen deelcijfers worden gegeven. Bij het mondeling onderhoud met de docenten werd voldoende verduidelijkt waarom dergelijke verschillen in rapportering konden bestaan. Toch raadt het panel aan omwille van de transparantie van de toetsing voor studenten scherp te blijven op een duidelijke onderbouwing van toegekende beoordelingen.

Standaard 4:

De eindwerken van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur laten zien dat studenten de beoogde leerresultaten bereiken. Het onderwijs in de drie stromen vertaalt zich in originele en interessante scripties met zeer gevarieerde onderwerpen. Dat een groot deel van de bachelorstudenten de studie vervolgt in de researchmaster HLCS is ook veelzeggend voor het feit dat de opleiding veel ambitieuze onderzoeksgerichte studenten aflevert. Zodoende is duidelijk dat het gewenste bachelorniveau in deze opleiding ruimschoots wordt bereikt.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet

Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

De voorzitter en secretaris van het panel, respectievelijk prof. dr. Peter van Nuffelen en drs. Trees Graas, verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 12 september 2019

Standaard 1:

Het panel stelt vast dat de Nijmeegse masteropleiding Oudheidstudies zich profileert door aandacht voor cultuur naast een stevige scholing in de klassieke talen. De opleiding heeft een uitgesproken profiel gebaseerd op een driestromengedachte, waarbij de Latijnse taal, de Griekse taal en de cultuur van de klassieke oudheid gezien worden als drie elementen die elkaar beïnvloeden als de stromingen in een rivier. Taal en cultuur worden dus in context gezien als onderling verbonden en elkaar versterkend. Dit profiel wordt breed gedragen in de opleiding. De opleiding heeft haar doelstellingen vertaald in beoogde leerresultaten die passend zijn voor een academische masteropleiding en die het bachelorniveau overstijgen. Dit blijkt onder meer uit het gegeven dat van studenten een mate van zelfstandigheid wordt verwacht bij het verrichten van onderzoek. Wel meent het panel dat het onderscheidende karakter van de masteropleiding, met name het niveauverschil met een bacheloropleiding, scherper aangezet kan worden in de geformuleerde leerresultaten. Ook beogen de vier gezamenlijke leerresultaten voor beide specialisaties opinievorming en reflectie als onderdeel van het profiel van afgestudeerden. Het panel vindt het positief dat in de beoogde leerresultaten expliciete aandacht is voor leervaardigheden en de verbanden en discussies met verwante geesteswetenschappelijke disciplines. Het adviseert om deze onderscheidende uitgangspunten van de opleidingen nog steviger uit te dragen, in het bijzonder door de expertise op het gebied van de Late Oudheid en van de Provinciaal-Romeinse en de Klassieke archeologie, uniek in Nederland, meer in de etalage te zetten.

Standaard 2:

Het panel stelt vast dat het Nijmeegse opleidingsprofiel duidelijk herkenbaar is in de masteropleiding Oudheidstudies. Studenten kunnen kiezen tussen een specialisatie in de Griekse en Latijnse Taal- en Letterkunde of een programma Klassieke Cultuur. Ook de aandacht voor receptiestudies in het mastercurriculum sluit goed aan bij het Nijmeegse profiel. Het panel stelt bovendien vast dat de onderwerpen van de specialisatiecursussen nauw aansluiten bij het onderzoek dat door de docenten wordt verricht en dat dit heel inspirerend is voor studenten. Studenten zijn bovendien zonder uitzondering te spreken over de scriptiebegeleiding.

Het panel adviseert de opleiding om de inhoudelijke samenhang van het curriculum tegen het licht te houden en goed te blijven monitoren of de aanpassingen om het niveau van een aantal cursussen te verhogen tot het gewenste resultaat leiden. Daarnaast dient de scheiding tussen de bachelor- en masteropleiding zonder uitzondering te worden gehanteerd. Ook adviseert het panel de opleiding studenten te stimuleren om verdieping en verbreding buiten Nijmegen te zoeken. Dit komt uiteindelijk de diversiteit van hun profilering ten goede en leidt hen op tot breder gevormde classici. Het panel steunt de opleiding in haar voornemen om vast te houden aan de culturele component in de master. Verder expliciteren wat de culturele component betekent voor het programma is wellicht behulpzaam in de versteviging van de interne samenhang van het programma.

De masteropleiding wordt gedragen door een sterk docententeam, dat bestaat uit vooraanstaande onderzoekers die bovendien de nodige didactische expertise in huis hebben. Docenten betrekken studenten bij hun onderzoek, en worden door hun studenten getypeerd als zeer bevolgen en betrokken. Docenten zijn benaderbaar en door de kleinschaligheid is er veel tijd voor individuele begeleiding van de studenten. Het panel adviseert om bij de docentprofessionalisering in te zetten op differentiatie in het onderwijs, zeker met het oog op de optimalisatie van het leertraject van studenten en met betrekking tot de opleidingscoördinatie. Vanuit de stevige basis die is gelegd, is de tijd nu rijp wat het panel betreft om, waar opportuun en mogelijk, kruisbestuiving met andere opleidingen en disciplines te realiseren.

Standaard 3:

Het panel stelt vast dat de masteropleiding Oudheidstudies de afgelopen jaren geïnvesteerd heeft in de kwaliteit van toetsen en beoordelen en dat dit tot mooie resultaten heeft geleid. De faculteit heeft een helder toetsbeleid dat goed onderbouwd is en uitgaat van een duidelijke visie op toetsing. Bij de

vaststelling van een toetsontwerp wordt altijd een collega geconsulteerd. De Toetsadviescommissie neemt steekproeven in samenwerking met de Dealexamencommissie van de opleiding namens de Examencommissie van eindwerken en cursusedossiers, werkt zorgvuldig en draagt zo in belangrijke mate bij aan de borging van de toetskwaliteit. Hoewel het panel zich bewust is dat al deze werkzaamheden veel kostbare tijd in beslag nemen, adviseert ze toch om ook de laatste stap in de cyclus te zetten, en te controleren of de adviezen van de Toetsadviescommissie ook daadwerkelijk worden opgevolgd.

Het panel heeft de toetsplannen en het toetsmateriaal van een aantal cursussen van de opleiding bestudeerd en stelt vast dat de toetsvormen aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen. Het panel is positief over de aandacht voor formatieve toetsing. In de masteropleiding is er eveneens sprake van gevarieerde toetsing. Studenten ontvangen veel feedback op gemaakt werk en voor de beoordeling van mondelinge presentaties zijn heldere criteria vastgesteld. Het panel is positief over de peerfeedback die in de opleiding deel uitmaakt van de toetspraktijk. Een mooie volgende stap is wat het panel betreft het ontwikkelen van rubrics voor schriftelijke opdrachten en werkstukken.

Ook in de beoordeling van scripties is sinds de vorige visitatie flinke vooruitgang geboekt. De vaste beoordelingsformulieren bevatten heldere criteria en maken de wijze van beoordeling over het algemeen navolgbaar en controleerbaar. Het panel adviseert om het eindoordeel uitsluitend vast te stellen door een middeling van de twee scores bij verschillen die binnen een punt van elkaar liggen en geen overleg tussen de beoordelaars te houden. Bij meer dan een punt afwijking in de beoordelingen kan zowel overleg als eventueel de betrokkenheid van een derde lezer wenselijk zijn. Het panel las heel rijke terugkoppelingen, waarin per criterium een genuanceerde afweging wordt gemaakt. Het panel complimenteert de masteropleiding met de transparante wijze van beoordeling.

Standaard 4:

De eindwerken van de masteropleiding Oudheidstudies laten zien dat studenten de beoogde leerresultaten bereiken. Het onderwijs in de drie stromen vertaalt zich in originele en interessante scripties. Afgestudeerden uit de masteropleiding kiezen vaak voor een baan als docent in het middelbaar onderwijs en bevestigen dat de opleiding hen hierop goed heeft voorbereid.

Het panel beoordeelt de Standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling als volgt:

Masteropleiding Oudheidstudies

Standaard 1: Beoogde leerresultaten	voldoet
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoet
Standaard 3: Toetsing	voldoet
Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten	voldoet
Algemeen eindoordeel	positief

De voorzitter en secretaris van het panel, respectievelijk prof. dr. Peter van Nuffelen en drs. Trees Graas, verklaren hierbij dat alle panelleden kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Datum: 11 september 2019

BEHANDELING VAN DE STANDAARDEN UIT HET BEOORDELINGSKADER VOOR DE BEPERKTE OPLEIDINGSBEOORDELING

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Bevindingen

Profiel

De Nijmeegse *bacheloropleiding Griekse en Latijnse taal en cultuur* (GLTC) profileert zich door gelijke delen Grieks, Latijn en Cultuur in het curriculum. Door dit unieke 'driestromenland' zijn afgestudeerden in staat de gelezen teksten te plaatsen in hun cultuurhistorische context en kunnen ze tegelijkertijd die context mede aan de hand van de antieke teksten duiden. Van oudsher kenmerkt de Nijmeegse opleiding zich door ruime aandacht voor Oude Geschiedenis, Klassieke Archeologie en Antieke Wijsbegeerte. De onderzoeksgebieden Klassieke en Provinciaal-Romeinse Archeologie maken onderdeel uit van de afdeling GLTC. Het panel heeft veel waardering voor dit uitgesproken profiel; de verwevenheid van de drie stromen en de breedte op cultuurhistorisch gebied worden terecht gekoesterd door de opleiding.

De *masteropleiding Oudheidstudies* (OHS) is gericht op verdieping in de Griekse en Latijnse talen en/of de cultuur van de oudheid. Het programma biedt twee specialisatiemogelijkheden: Griekse en Latijnse Taal en Letterkunde en Klassieke Cultuur. Met de richting Klassieke Cultuur, met aandacht voor (provinciale) archeologie en de brede aandacht voor receptie, onderscheidt de Nijmeegse masteropleiding zich van vergelijkbare opleidingen. Hiermee sluit de masteropleiding aan op de driestromengedachte in de bacheloropleiding GLTC en deelt zij dit unieke Nijmeegse profiel. Het panel heeft waardering voor de heldere keuzes die de opleiding heeft gemaakt: de stevige fundamentele opleiding in de talen en combinatie met de culturele component. Dat de Nijmeegse masteropleiding deze combinatie weet vast te houden, vindt het panel zeer waardevol. Het panel ziet mogelijkheden om het profiel nog meer aan te scherpen door de expertise op het gebied van de Late Oudheid en van de Provinciaal-Romeinse en de Klassieke archeologie steviger in de verf te zetten en er zelfs een speerpunt van te maken. Dit sluit niet alleen goed aan bij onderzoekskwaliteit die de opleidingen op dit gebied in huis hebben, maar het beantwoordt ook aan een behoefte van studenten.

Het panel heeft tijdens het bezoek vastgesteld dat het overkoepelende idee van het driestromenland als Nijmeegse profilering breed gedragen wordt in beide opleidingen. Zowel studenten, docenten als alumni zien een belangrijke meerwaarde van de aandacht voor cultuur en de grote nadruk die op receptie wordt gelegd. Ook voor studenten die docent klassieke talen willen worden, is dit een aantrekkelijk gegeven. De historische en culturele context brengen de klassieke talen tot leven voor middelbare scholieren. Alumni met wie het panel tijdens het bezoek sprak, bevestigden dat zij in hun lespraktijk veel profijt hadden van hun brede scholing.

Beoogde leerresultaten

Het panel heeft vastgesteld dat in de bacheloropleiding GLTC de doelstelling om studenten een brede, systematische basiskennis bij te brengen op het terrein van zowel de Griekse- en Latijnse Taal en Letterkunde als van de Griekse en Romeinse cultuur, vertaald zijn in heldere eindkwalificaties die passend zijn voor een academische bacheloropleiding. De eindkwalificaties beschrijven bijvoorbeeld dat afgestudeerden in staat zijn onder begeleiding een relevant, specifiek vraagstuk uit het vakgebied te onderzoeken met behulp van passende onderzoeksmethoden. Afgestudeerden beheersen de methoden en technieken om Griekse en Latijnse Literaire werken in hun context te analyseren en zijn in staat hierbij relevante antieke en moderne literatuurtheoretische concepten te betrekken. Het

panel vindt het zeer positief dat de opleiding specifieke leervaardigheden heeft opgenomen in de eindkwalificaties. Het gaat hierbij om vaardigheden om de eigen werkzaamheden – mede op basis van feedback van anderen – te evalueren en lacunes in de eigen deskundigheid te signaleren. De opleiding beoogt studenten te leren om weloverwogen keuzes voor de vervolgstudie te maken. Dit is wat het panel betreft een goed uitgangspunt voor een student gecentreerd curriculum.

De masteropleiding OHS beoogt studenten meer gespecialiseerde en op onderzoek gerichte kennis bij te brengen over de oudheid. Het panel stelt vast dat de opleiding passende eindkwalificaties heeft geformuleerd die het bachelorniveau overstijgen. Dit blijkt onder meer uit het gegeven dat van studenten een mate van zelfstandigheid wordt verwacht bij het verrichten van onderzoek. Ook beogen de vier gezamenlijke eindkwalificaties voor beide specialisaties opinievorming en reflectie als onderdeel van het profiel van afgestudeerden. Wel meent het panel dat het onderscheidende karakter van de masteropleiding, met name het niveauverschil met een bacheloropleiding, scherper aangezet kan worden in de geformuleerde leerresultaten. Na het behalen van hun diploma, zouden zij in staat moeten zijn te participeren in multidisciplinaire discussies met andere (geestes)wetenschappers en een eigen visie op of standpunt over een vraagstuk uit het vakgebied te onderbouwen.

Naast vier gezamenlijke leerresultaten zijn er verder specifieke eindkwalificaties per specialisatie opgesteld voor de masteropleiding. Zo wordt er van studenten binnen de specialisatie Griekse en Latijnse Taal- en Letterkunde een grotere kennis verwacht van de syntaxis en morfologie van beide talen, met eveneens aandacht voor historische en regionale taalkundige verschillen. Ook verdiepen studenten hun kennis van literaire werken uit verschillende periodes, genres en regio's. In de specialisatie Klassieke Cultuur ligt het zwaartepunt op kennis van de antieke cultuur en tradities met aandacht voor de toepassing van deze kennis op het terrein van de Oude Geschiedenis, Klassieke Archeologie en de Receptie van de Klassieke Oudheid en op het interpretatiekader voor Griekse en Latijnse teksten. Het panel vindt de gekozen accenten binnen de specialisatie passend.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de Nijmeegse bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en de masteropleiding Oudheidstudies zich profileren door aandacht voor cultuur naast een stevige scholing in de klassieke talen. De opleiding heeft een uitgesproken profiel gebaseerd op een driestromengedachte, waarbij de Latijnse taal, de Griekse taal en de cultuur van de Klassieke Oudheid gezien worden als drie elementen die elkaar beïnvloeden als de stromingen in een rivier. Taal en cultuur worden dus in context gezien als onderling verbonden en elkaar versterkend. Dit profiel wordt breed gedragen in beide opleidingen. De opleidingen hebben hun doelstellingen vertaald in heldere eindkwalificaties die passend zijn voor respectievelijk een academische bachelor- en masteropleiding. Het panel vindt het positief dat er hierin expliciete aandacht is voor leervaardigheden en de verbanden en discussies met verwante geesteswetenschappelijke disciplines. Wel meent het panel dat het onderscheidende karakter van de masteropleiding, met name het niveauverschil met de bacheloropleiding, scherper aangezet kan worden in de geformuleerde leerresultaten van de masteropleiding. Het adviseert om deze onderscheidende uitgangspunten van de opleidingen nog steviger uit te dragen, in het bijzonder door de expertise op het gebied van de Late Oudheid en van de Provinciaal-Romeinse en de Klassieke archeologie meer in de etalage te zetten.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Masteropleiding Oudheidstudies: het panel beoordeelt Standaard 1 als 'voldoet'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Bevindingen

Programma bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Het programma van de bacheloropleiding GLTC is opgebouwd uit een major (135 EC), een minor (30 EC) en een geesteswetenschappelijk kernprogramma ('Core Curriculum'; 3x5 EC) waaronder een cursus Antieke Wijsbegeerte. Een overzicht van het programma is opgenomen in bijlage 2. De bacheloropleiding GLTC wordt gegeven in het Nederlands, wat eveneens weerspiegeld is in de naam van de opleiding. Gezien het talige karakter van de opleiding en het gegeven dat veel studenten een vervolgcarière genieten in het Nederlandse onderwijs is dit in de ogen van het panel een gerechtvaardigde keuze.

Met ingang van 2018-2019 zijn er belangrijke wijzigingen aangebracht in de bachelorprogramma's binnen de Faculteit der Letteren, en dus ook in de bacheloropleiding GLTC. Voor studenten GLTC die in september 2018 met hun studie zijn begonnen, bestaat de major uit 140 EC en wordt de minorruimte en het kernprogramma vervangen door een profileringsminor van 40 EC in het academisch jaar 2020-2021. Hierbij wordt de cursus 'Antieke Wijsbegeerte' uit het kernprogramma opgenomen in de major. Studenten kiezen voor de nieuwe profileringsminor een samenhangend pakket cursussen rond een thema dat aansluit bij actuele maatschappelijke ontwikkelingen. In een inleidend college (10 EC) wordt het thema theoretisch ingeleid en in een aansluitende denktank (10 EC) wordt een relatie gelegd tussen de academische wereld en de maatschappij. De minor wordt verder ingevuld met onderwijs (20 EC) verzorgd door andere opleidingen in de Faculteit der Letteren. Studenten kunnen onder andere ervoor kiezen een educatieve minor te volgen die hen laat kennismaken met het onderwijsvak.

Het bachelorprogramma kent in de opbouw vier duidelijke leerlijnen: Kennis, Onderzoek, Academische Vaardigheden en Verbreding. In het eerste jaar is de kennisleerlijn het belangrijkste: studenten verwerven basiskennis in Klassieke Archeologie, Oude Geschiedenis en Klassieke Literatuurgeschiedenis door middel van intensieve werkcolleges. Bij de talen ligt de nadruk op taalverwerving. Studenten krijgen gedurende het hele jaar een intensieve training in grammatica en woordenschat en in twee à drie uur tekstcolleges per taal per week. Studenten oefenen in dit eerste jaar ook al met het formuleren van een eenvoudige onderzoeksvraag, schrijven en presenteren en het commentariëren van elkaars werk (peer feedback).

Het panel sprak met studenten en docenten over deze eerste fase van de studie en de overgang van de middelbare school naar de universiteit. Het stelt vast dat de opleiding erin is geslaagd deze overgang soepel te laten verlopen. De drie stromen (Latijn, Grieks en cultuurvakken) zijn in gelijke mate vertegenwoordigd in het eerste studiejaar, zodat studenten een goed beeld krijgen van de opleiding. Studenten brachten tijdens het gesprek met het panel naar voren dat zij intensief begeleid worden in het eerste jaar en dat de opleiding goede mogelijkheden biedt om eventuele deficiënties weg te werken. De intensieve werkcolleges en de wekelijkse vertaal oefeningen die ze krijgen, dwingen hen naar eigen zeggen om de stof goed bij te houden en nauwkeurig te vertalen.

In het tweede en derde bachelorjaar wordt de basiskennis die studenten hebben opgedaan, verbreed en verdiept. In het tweede jaar zijn taalkundecolleges geprogrammeerd waarin aandacht wordt besteed aan de geschiedenis van het oud-Grieks en het antieke Latijn, en de Archaisch-Griekse Lyriek. Studenten krijgen een introductie in vroegchristelijk Grieks en Latijn, Antieke Wijsbegeerte en de Romeinse Keizertijd. In het tweede jaar zijn ook colleges Letterkunde geprogrammeerd, in alternerende colleges wordt steeds een genre behandeld in combinatie met een aspect van de klassieke filologie.

Uit het studentenhoofdstuk en de gesprekken tijdens het bezoek maakt het panel op dat studenten een duidelijke opbouw in complexiteit in het programma ervaren. Het tweede jaar is meer gericht op wetenschap en het zelf verrichten van onderzoek. Studenten brachten tijdens het bezoek naar voren dat er vanaf het tweede bachelorjaar een andere houding van hen wordt verwacht en dat ze echt zelf leren nadenken. Deze opbouw ziet het panel ook terug in het onderwijsmateriaal: in het eerste jaar lezen studenten wetenschappelijke artikelen en oefenen zij met een klein werkstuk bij het vak Academische Communicatieve Vaardigheden. In het tweede jaar gaan ze meer de diepte in en leren ze bijvoorbeeld om moderne literatuurtheorieën en methoden toe te passen in onderzoek naar een antieke tekst.

Ook in de talen is een duidelijke opbouw zichtbaar voor studenten. Zij lieten tijdens het bezoek weten dat ze in het eerste jaar gevraagd worden om vertalingen uit te schrijven en in het tweede jaar worden aangemoedigd om eigen technieken uit te proberen en hun eigen manier van vertalen te ontwikkelen. Het panel heeft waardering voor de stevige fundamentele scholing in de talen en stelt vast dat aan de opbouw van het onderwijs gericht op taalverwerving een heldere visie ten grondslag ligt. Docenten lichtten tijdens het bezoek toe dat ze bewust kiezen voor actieve omzettingen binnen bepaalde vakken, vanuit de correcte gedachte dat de passieve beheersing dan vanzelfsprekend volgt.

In het laatste bachelorjaar wordt kennis van de Antieke Wijsbegeerte verder uitgediept en passen studenten alle eerder opgedane vaardigheden toe in het Interdisciplinair werkcollege. Het panel heeft het materiaal van deze cursus bestudeerd en stelt vast dat het een aantrekkelijke cursus is met een grote variëteit aan onderwerpen. Studenten lezen wetenschappelijke artikelen en leren verschillende methoden toepassen: bijvoorbeeld combinaties van bibliografisch onderzoek, tekstkritiek, iconografie en papyrologie. Het doel van het vak is enerzijds om studenten de samenhang tussen de verschillende disciplines te laten inzien en anderzijds om studenten vertrouwd te maken met onderzoeksmethoden die nodig zijn voor het schrijven van de bachelorscriptie. Studenten bevestigden tijdens het bezoek dat ze in het afsluitende werkstuk het onderwerp moeten benaderen vanuit de verschillende disciplines. In het vak komen de drie stromen van de opleiding ook daadwerkelijk feitelijk samen.

In dit vak wordt eveneens gewerkt aan leervaardigheden: deelnemers doen verslag van de voortgang van hun onderzoek in zogenaamde work-in-progress sessies. In het tweede deel presenteren studenten hun onderzoek, terwijl een groepje van 2 à 3 medestudenten feedback geeft op de presentatie en een ander groepje weer mondeling reflecteert op de feedback. Het panel stelt vast dat het onderwijsmateriaal zorgvuldig is vormgegeven, dat er goed wordt uitgelegd wat het doel van de cursus is, en dat ook de wijze van toetsing inzichtelijk is voor studenten. Het panel vindt wel dat de keuze voor het hoofdthema van de cursus beter onderbouwd kan worden. Het zou bijdragen aan het leereffect als studenten worden meegenomen in die afweging en reflecteren op de vraag waarom een bepaald onderwerp zich leent voor een interdisciplinaire benadering.

In het derde jaar verbreden studenten door het volgen van het Core Curriculum, een multidisciplinaire geesteswetenschappelijke vakkenreeks (15 EC) waaronder voor studenten GLTC een cursus in Antieke Wijsbegeerte. In het vak Geesteswetenschappen en Samenleving reflecteren studenten op de maatschappelijke waarde van hun opleiding en oriënteren zij zich op hun toekomstige beroepenveld. Dit vak zet nadrukkelijk de deuren open voor studenten om zich voor te bereiden op het leven na hun studie. Het opleidingsmanagement bracht tijdens het bezoek naar voren dat dit voor sommige studenten best spannend is, maar - en wellicht juist daarom - ook heel leerzaam. De minoren (2 x 15 EC) kunnen studenten invullen met cursussen geesteswetenschappen zowel binnen als buiten de RU. Een minor aan een buitenlandse universiteit behoort ook tot de mogelijkheden. De zelfevaluatie vermeldt dat een groot deel van de studenten kiest voor verdiepende minoren in het eigen vakgebied. Het panel erkent het enthousiasme van studenten voor de eigen opleiding en ziet verbreding binnen het eigen vakgebied als waardevol. Het wil de opleiding toch adviseren studenten te stimuleren om soms buiten de gebaande paden te treden en zich verder te verbreden met het oog op hun algemene ontwikkeling en de kansen die dat biedt voor de verdieping van hun eigen leertraject. Expliciet beleid gericht op uitwisseling en verdieping, zowel in het buitenland of elders in Nederland, zou studenten hierbij kunnen ondersteunen.

Zoals hierboven is toegelicht, zijn het Core Curriculum en het minorprogramma met ingang van studiejaar 2018-2019 vervangen door een profileringsminor. Het panel is te spreken over deze ontwikkeling. Het is volgens het panel positief dat de opleiding veel aandacht besteedt aan de maatschappelijke relevantie van het eigen vakgebied. Naast het facultaire programma gebeurt dit onder meer in het tweedejaarsvak Voortleven van de Oudheid in de moderne tijd. Door de inrichting van de profileringsminor en met name de denktank kunnen studenten zich bovendien breed oriënteren op carrière mogelijkheden.

De opleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie. Studenten schrijven een scriptie over een onderwerp naar keuze. Ze worden bij de start geholpen door een verplicht scriptiecolloquium. Studenten komen minimaal driemaal bijeen om hun onderwerp, vraagstelling en methode van hun onderzoek met elkaar te bespreken. Met de begeleider maken ze bovendien een planning voor het hele traject. Deze bijeenkomsten vinden plaats naast de reguliere bijeenkomsten met de eigen scriptiebegeleider. De zelfevaluatie beschrijft dat studenten ook naast en na de colloquia bijeenkomen om elkaar te helpen bij het schrijven.

Het panel heeft waardering voor de logische opbouw van het programma. De opbouw van het programma in vier leerlijnen wordt goed onderbouwd. De drie stromen komen vanaf het eerste jaar gelijkmatig aan bod en raken naarmate de opleiding vordert steeds meer met elkaar verweven. Het panel ziet bovendien een duidelijke opbouw in het vaardighedenonderwijs die ook door studenten zo wordt ervaren. Studenten lichtten tijdens het gesprek met het panel toe dat ze in het eerste jaar een onderwerp en literatuur krijgen aangereikt en dat ze later in de opleiding zelf een vraag bedenken en bronnen en literatuur verzamelen. Aan het einde van het eerste jaar houden studenten voor het eerst een presentatie en moeten zij discussies leiden over de bestudeerde literatuur. Vanaf het tweede jaar telt de presentatie mee voor het eindcijfer van het vak. Voor de scriptiefase zijn heldere procedures ontwikkeld. Het panel is eveneens te spreken over het colloquium.

Het panel stelt vast dat de opleiding voortdurend bezig is met het bijschaven van het onderwijsprogramma, mede op basis van feedback van haar studenten. Zo zijn de cursussen taalkunde beter verspreid over het tweede studiejaar. Ook denkt de opleiding erover om een taalkundecomponent terug te laten komen in het interdisciplinair werkcollege om een brug te maken naar de masteropleiding. In het studentenhoofdstuk vermelden studenten dat zij de verdiepende vakken, waarin ze leren op verschillende manieren naar een tekst te kijken, heel inspirerend vinden. Sommige studenten zouden dit liever wat eerder in de opleiding zien. Ook in het gesprek met het panel liet een aantal studenten en alumni weten dat ze wel wat meer uitgedaagd willen worden in het programma. Het panel merkt op dat studenten niet snel geneigd zijn deze uitdaging buiten de eigen opleiding te zoeken, bijvoorbeeld door vakken te volgen aan andere universiteiten.

Programma masteropleiding Oudheidstudies

In aansluiting op de drie stromen in de bacheloropleiding kent de masteropleiding OHS twee specialisaties: een talig programma Griekse en Latijnse taal- en letterkunde en een cultuurprogramma Klassieke Cultuur. De talige specialisatie is gericht op de wetenschappelijke bestudering van Grieks, Latijn en de bijbehorende letterkundes. De specialisatie Klassieke Cultuur richt zich op Klassieke Archeologie en Oude Geschiedenis. Studenten van deze richting kunnen een veldwerkstage in hun programma opnemen. In bijlage 2 is een overzicht van het onderwijsprogramma opgenomen. De masteropleiding OHS wordt gegeven in het Nederlands, wat eveneens weerspiegeld is in de naam van de opleiding. Gezien het talige karakter van de opleiding en het gegeven dat veel studenten een vervolgcarière genieten in het Nederlandse onderwijs is dit in de ogen van het panel een gerechtvaardigde keuze.

Het programma bestaat naast specialisatiecursussen per richting uit cursussen klassieke traditie die door studenten van beide specialisaties worden gevolgd. Alle studenten volgen verplicht één van de cursussen 'Klassieke Traditie'. Deze cursussen zijn gericht op de receptie van de klassieke literatuur in de Oudheid en in de moderne Europese en Amerikaanse letterkunde. Uit de zelfevaluatie en de studiehandleidingen maakt het panel op dat de te behandelen stof wordt aangepast aan de

vooropleiding van studenten. Studenten met een vooropleiding in de klassieke talen werken met een pensum primaire bronnen in de oorspronkelijke taal, terwijl studenten met een andere vooropleiding (bijvoorbeeld oude geschiedes) de primaire bronnen in vertaling lezen.

Het panel is positief over de aandacht voor receptiestudies in het curriculum; deze aandacht sluit goed aan bij het Nijmeegse opleidingsprofiel. De vakken klassieke traditie verbinden de oudheid aan het hedendaagse en maken de kennis over de klassieken relevant voor (culturele) ontwikkelingen in het heden. Het panel stelt vast dat de onderwerpen in de specialisatiecursussen nauw aansluiten bij het onderzoek dat de betrokken docenten uitvoeren. Dit is ook zichtbaar in de studentevaluaties, waarin studenten hun waardering laten blijken over de enthousiaste docenten die bevlogen over hun eigen onderzoek vertellen. Ook worden af en toe promovendi uitgenodigd om iets over het eigen onderzoek te vertellen. De specialisatiecursussen worden eveneens gevolgd door studenten uit de Researchmasteropleiding Historische, Literary en Cultural Studies (HLCS) wat de gerichtheid op onderzoek extra een stimulans geeft.

Studenten hebben verder toegang tot het landelijke cursusaanbod voor masterstudenten in letterkunde, taalwetenschappen, oudheidstudies en neerlandistiek in het programma Masterlanguage. Het Masterlanguage-programma wordt gezamenlijk ontwikkeld en aangeboden door de Universiteit van Amsterdam, Universiteit Leiden, Rijksuniversiteit Groningen, Radboud Universiteit Nijmegen, Universiteit Utrecht en de Vrije Universiteit Amsterdam. Masterlanguage biedt studenten de mogelijkheid om in de keuzeruimte van hun masteropleiding cursussen in de doeltaal te volgen. Er zijn cursussen op het gebied van de talen Duits, Engels, Frans, Italiaans, Nederlands, klassieke talen en sinds 2017-2018 ook Spaans. Voor elke taal bestaat het aanbod elk semester uit één of twee cursussen van 5 EC die altijd op vrijdag worden ingeroosterd, een dag die daarom in alle afnemende masteropleidingen is niet ingeroosterd. Alle cursussen worden door twee docenten, elk van een andere universiteit, verzorgd. In voorbereiding op de visitatie vernam het panel dat RU-studenten OHS hier weinig tot geen gebruik van maakten. Redenen hiervoor moeten gezocht worden in het complete cursusaanbod in Nijmegen en praktische bezwaren. Hoewel het panel begrip heeft voor deze argumenten, wil het de opleiding adviseren studenten te stimuleren om verdieping en verbreding buiten Nijmegen te zoeken. Dit komt uiteindelijk de diversiteit van hun profilering ten goede en leidt hen op tot breder gevormde classici.

Het panel heeft met studenten, docenten en alumni gesproken en het materiaal van drie cursussen in detail bestudeerd. Het panel vindt het mooi dat ook de inhoud van de masteropleiding duidelijk het profiel van de driestromen weerspiegelt, met zowel een talige als een cultuur specialisatie. Het panel begreep dat er weinig belangstelling is voor de specialisatie Klassieke Cultuur maar vindt dat deze unieke combinatie die zo kenmerkend is voor de Nijmeegse opleidingen, behouden moet blijven.

Het panel stelt vast dat studenten over het algemeen erg te spreken zijn over het onderwijs, en dan met name de interactie met docenten in de kleinschalige werkgroepen. Studenten brachten tijdens het bezoek naar voren dat ze meer dan in de bacheloropleiding worden geacht zelf initiatief te nemen en een bijdrage te leveren aan de discussie tijdens de werkcolleges. Anderen vonden het verschil met de bacheloropleiding minder evident: het was vooral meer, en niet per se anders. Deze studenten zagen de masteropleiding vooral in het verlengde van hun bacheloropleiding. Het panel kan zich in de bezwaren van deze laatste groep studenten vinden. Het panel ziet dat er duidelijk initiatieven zijn genomen om de masteropleiding een onderscheidend profiel te geven. Toch kan de verdieping en verbreding van het eigen profiel en het niveauverschil met de bacheloropleiding duidelijker worden verwoord, zoals reeds aangegeven onder standaard 1. Het panel vindt ook de keuze om bachelorstudenten, veelal studenten die vertraging hebben opgelopen in hun bacheloropleiding, toe te laten tot de mastercolleges ongelukkig in deze context. Het draagt niet bij aan de ervaring dat de masteropleiding een eigenstandige opleiding is, en geen vierde bachelorjaar.

Hoewel docenten hun best doen om studenten op alle niveaus goed te bedienen in de masteropleiding, kunnen sommige studenten meer uitdaging gebruiken. In de gesprekken met studenten en alumni en in het studentenhoofdstuk werd naar voren gebracht dat de opleiding op bepaalde punten als licht wordt ervaren, zowel inhoudelijk als wat betreft de vertaalopdrachten. Ook

geven studenten aan dat de lesstof van de colleges 'Klassieke Traditie' veel herhalingen bevat van wat al in de bacheloropleiding aan bod is gekomen. Het panel stelt vast dat dit onder de aandacht is van het opleiding. Er zijn naar aanleiding van studentenevaluaties aanpassingen gedaan om het niveau in de master te verhogen: er wordt bijvoorbeeld meer door literaire theorie geïnspireerde literatuur voorgeschreven. Het panel adviseert de opleiding goed te monitoren of deze aanpassingen het gewenste resultaat hebben. Daarnaast dient de scheiding tussen de bachelor- en masteropleiding zonder uitzondering te worden gehanteerd.

Studenten kiezen voor ieder vak een eigen onderwerp om te onderzoeken en over te schrijven. Studenten waarderen deze keuzevrijheid en brachten tijdens het bezoek naar voren dat dit hen goed voorbereidt op het vinden van een onderwerp voor hun scriptie. Het panel stelt vast dat deze vrije keuze tot originele en interessante eindwerken leidt. Tegelijkertijd merkt het op dat het niet voor alle studenten eenvoudig is om een geschikte begeleider te vinden voor het scriptietraject. De meest populaire docenten kunnen maar een beperkt aantal studenten begeleiden, zo lieten studenten weten tijdens het bezoek. Hoewel het panel het belangrijk vindt dat er een beroep wordt gedaan op de ondernemendheid van studenten, hecht het ook aan een zorgvuldige procedure en afweging op basis waarvan de verdeling plaatsvindt.

Studenten en ook alumni met wie het panel tijdens het bezoek sprak, zijn evenwel zeer tevreden over de begeleiding tijdens het schrijven van hun scriptie. Sinds een aantal jaren werkt de opleiding met een zogenaamd scriptiecontract waarin duidelijke afspraken worden vastgelegd over inlever- en begeleidingsmomenten. Studenten krijgen tijdens het schrijfproces uitgebreid feedback op conceptversies. Door de vele schrijfopdrachten in de masteropleiding voelen ze zich bovendien goed voorbereid op deze meesterproef.

Werkvormen

Op basis van bestudering van het onderwijsmateriaal stelt het panel vast dat het bacheloronderwijs uitgaat van heldere leerdoelen. Studenten hebben de beschikking over studiehandleidingen met informatie over de opbouw van de cursus, opdrachten en toetsvormen. De opleiding monitort of alle eindkwalificaties van de opleiding in voldoende mate aan bod komen in het programma. Wel vindt het panel dat er meer geëxperimenteerd kan worden met nieuwe werkvormen en de mogelijkheden van digitale leermiddelen. Een aantal vakken wordt al lange tijd in dezelfde vorm gegeven. Hiermee kan de opleiding het aanbod nog meer differentiëren en afstemmen op de diverse niveaus en leerstijlen van haar studenten.

De bacheloropleiding kent een relatief kleine instroom en het panel stelt vast dat de opleiding deze kleinschaligheid ten volle benut. Veel van de cursussen bestaan uit kleinschalige werkcolleges, waarin studenten actief met de stof aan de slag gaan. Studenten brachten in het gesprek met het panel naar voren dat er al snel een hechte groep ontstaat, wat ervoor zorgt dat ze elkaar stimuleren om de stof bij te houden. Studenten bevestigden dat hun docenten activerende werkvormen gebruiken. In een aantal vakken moeten studenten elkaars werk beoordelen of een discussie leiden aan de hand van vooraf bestudeerde literatuur. De kleinschaligheid maakt de overstap naar de universiteit ook minder groot en studenten durven meer vragen te stellen tijdens de werkgroepen. Een onbedoeld effect van deze hechte en veilige leeromgeving lijkt te zijn dat studenten minder snel buiten de grenzen van de eigen opleiding heen kijken, bijvoorbeeld door vakken te volgen aan andere universiteiten. Het panel adviseert de opleiding om haar studenten op dit punt meer te stimuleren. Een heldere visie op internationalisering is in dit kader ook aanbevelingswaardig.

Na bestudering van het onderwijsmateriaal van de masteropleiding stelt het panel vast dat de onderwerpen in het verlengde liggen van het wetenschappelijk onderzoek van de docenten. Voor alle cursussen zijn leerdoelen geformuleerd die aansluiten bij de beoogde eindkwalificaties. Het panel adviseert de opleiding om het gebruik van methoden en theorievorming meer structureel in te bedden in het masterprogramma. Op dit moment wordt deze vaardigheid voornamelijk getoetst in de scriptie.

Het panel is bijzonder positief over het specialisatievak 'Latijn' in de masteropleiding, waarbij studenten ter afsluiting samen een openbaar symposium organiseren. Studenten bewerken het afsluitend werkstuk dat zij voor deze cursus schrijven in een minilezing die zij vervolgens voor een breed publiek ten gehore brengen. Het panel vindt dit een goede toevoeging aan het programma en maakt uit de evaluatie op dat studenten het niet alleen heel leuk vonden, maar ook een belangrijke toegevoegde waarde zien in het verwerven van vaardigheden (samenwerken, organiseren, presenteren) die van pas komen bij hun latere beroepspraktijk.

Hoewel er een duidelijke samenhang is in de gekozen werkvormen in de masteropleiding – alle cursussen hebben een vergelijkbare structuur – is de inhoudelijke samenhang wat het panel betreft een aandachtspunt. Studenten ervaren de masteropleiding als een verzameling weliswaar interessante, maar ook losstaande cursussen. Het panel adviseert de opleiding de opbouw van het programma nog meer door te denken en studenten hierover te informeren aan de start van hun opleiding. Het meer expliciet koesteren en benoemen van de onderscheidende kwaliteiten van Nijmegen kan hierbij ook behulpzaam zijn.

Docenten en begeleiding

Het panel heeft vastgesteld dat de docenten goed gekwalificeerd zijn en over zowel inhoudelijke als didactische expertise beschikken om het onderwijs te verzorgen. Het onderwijs wordt verzorgd door vooraanstaande onderzoekers en alle vaste stafleden beschikken over een basiskwalificatie onderwijs. Het panel vindt het mooi dat de Nijmeegse tradities behouden blijven (provinciale archeologie en oud-christelijke literatuur) en dat ook zichtbaar is in de samenstelling van het team.

Zowel uit de vakevaluaties als het gesprek met studenten en alumni tijdens het bezoek maakt het panel op dat docenten studenten betrekken bij actuele ontwikkelingen in hun eigen onderzoek. Docenten zijn bevlogen en betrokken, en studenten bevestigden dat de kleinschaligheid van de opleiding optimaal wordt benut. Docenten 'ademen de klassieke talen' en weten in hun colleges de teksten echt tot leven te brengen, aldus de studenten. Docenten zijn heel benaderbaar. Door de kleine werkgroepen is er veel ruimte voor het stellen van vragen en is er veel tijd voor individuele begeleiding. Masterstudenten voegden hieraan toe dat docenten altijd heel behulpzaam zijn als ze bijvoorbeeld willen sparren over mogelijkheden na de studie.

Het activerend onderwijs komt goed uit de verf: docenten stimuleren studenten om actief mee te doen tijdens de werkgroepen. Een aandachtspunt is differentiatie van het aanbod op de diverse bloedgroepen in de studentenpopulatie – vooral binnen de masteropleiding. Niet alleen omdat er studenten met uiteenlopende achtergronden plaatsnemen in de colleges, maar ook omdat met name masterstudenten aangegeven dat ze wel wat meer uitdaging kunnen gebruiken. Het panel adviseert bij de professionalisering van docenten aandacht te besteden aan de diversiteit van de instroom. Het vergt echt wat van docenten om voor een groep studenten te staan met heel uiteenlopende achtergronden en iedereen voldoende uitdaging te bieden.

Het panel stelt vast dat de opleidingen veel aandacht hebben voor een goede begeleiding van hun studenten. Docenten zijn zeer betrokken en kennen hun studenten goed. In de bacheloropleiding krijgen zij een persoonlijke mentor toegewezen, en ook de studieadviseur en docenten kunnen goed meedenken als studenten extra inzet willen tonen en buiten de gebaande paden willen treden. Een ander voorbeeld van de goede begeleiding zijn de zogenaamde 'teachers in residence' bij de opleidingen. Dit zijn docenten van de middelbare school die de overgang naar het academisch onderwijs met hun adviezen proberen te versoepelen voor de nieuwe studenten. Deze kennisuitwisseling is in de ogen van het panel waardevol en voor alle betrokken partijen (studenten en docenten van de universiteit en het middelbaar onderwijs) verrijkend. Aandacht voor loopbaanmogelijkheden is verstevigd door de aanstelling van een facultaire *career officer*. Het panel geeft ter overweging om daarnaast alumni uit te nodigen om studenten te vertellen wat ze na de studie zijn gaan doen.

Er is een positieve en kritische kwaliteitscultuur tussen studenten en docenten. Tijdens het bezoek kreeg het panel een paar voorbeelden te horen van studenten over hoe ze in samenspraak met hun docenten het onderwijs hadden verbeterd, niet zelden gedurende de cursus zelf. Ook in de evaluaties van cursussen las het panel waardevolle en constructieve feedback van de studenten. Het panel is eveneens te spreken over de schriftelijke reactie van docenten op de evaluatie-uitkomsten, waarin ook concrete suggesties voor verbetering worden voorgenomen voor het volgende studiejaar. Het panel vindt dat de docenten onderling hier een voorbeeld aan kunnen nemen door meer bij elkaar te rade te gaan over hun onderwijs, meer bij elkaar in de keuken te kijken en bijvoorbeeld kalibreersessies te houden over het beoordelen van scripties. De nieuwe opzet van minoren – waardoor docenten van verschillende opleidingen bij elkaar komen – biedt nieuwe kansen om meer uit samenwerking met andere disciplines te halen. Het panel spoort de opleiding aan om de evidente kansen tot meer samenwerking te benutten.

Overwegingen

De opleidingen worden gedragen door een sterk docententeam, dat bestaat uit vooraanstaande onderzoekers die bovendien de nodige didactische expertise in huis hebben. Docenten betrekken studenten bij hun onderzoek, en worden door hun studenten getypeerd als zeer bevoegen en betrokken. Docenten zijn benaderbaar en door de kleinschaligheid is er veel tijd voor individuele begeleiding van de studenten. Het panel is enthousiast over de aanwezige 'teachers in residence' die vanuit hun kennis van het middelbaar onderwijs de overgang naar het academisch onderwijs met hun adviezen proberen te versoepelen voor de nieuwe studenten. Deze kennisuitwisseling is in de ogen van het panel waardevol en voor alle betrokken partijen (studenten en docenten van de universiteit en het middelbaar onderwijs) verrijkend. Het panel adviseert om bij de docentprofessionalisering in te zetten op differentiatie in het onderwijs. Docenten zouden wat het panel betreft elkaar meer op kunnen zoeken om van elkaar te leren, zeker met het oog op de optimalisatie van het leertraject van studenten en met betrekking tot de opleidingscoördinatie. Vanuit de stevige basis die is gelegd, is de tijd nu rijp wat het panel betreft om, waar opportuun en mogelijk, kruisbestuiving met andere opleidingen en disciplines te realiseren om zo vanuit de stevige basis de samenwerking met andere disciplines te verstevigen.

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Het panel stelt vast dat de doelstellingen van de bacheloropleiding zijn vertaald in een evenwichtig studieprogramma dat logisch is ingedeeld in vier leerlijnen en waarin de drie stromen in gelijke mate vertegenwoordigd zijn. De opleiding is erin geslaagd een leeromgeving te creëren waar studenten zich vanaf het begin van hun opleiding thuis voelen. Er is veel aandacht voor begeleiding, vooral in de eerste fase van de studie en er zijn voldoende mogelijkheden voor studenten om eventuele deficiënties bij te spijkeren. Studenten hebben de beschikking over studiehandleidingen per cursus en worden goed geïnformeerd over wat er van hen verwacht wordt. De kleinschaligheid van de opleiding wordt optimaal benut door stevig in te zetten op activerende werkgroepen, waarin studenten presentaties geven of discussies over de literatuur leiden. Het panel adviseert de opleiding, waar mogelijk en nuttig, om meer innovatieve werkvormen in te zetten.

Het panel stelt vast dat het programma een duidelijke opbouw in complexiteit kent, zowel in de benadering van de stof en de keuze voor literatuur als in de opdrachten en de vertaalvaardigheden. De drie stromen raken naarmate de opleiding vordert steeds meer met elkaar verweven. Het panel is positief over de aandacht die de opleiding besteedt aan de maatschappelijke relevantie van het eigen vakgebied en de nieuw ontwikkelde profileringsminor. Deze minor daagt studenten uit hun blik te verruimen en biedt aan hen de kans om zich breed te oriënteren op carrièremogelijkheden na hun studie. Het panel adviseert de opleiding studenten te stimuleren om, meer dan nu het geval is, buiten de gebaande Nijmeegse paden te treden en zich verder te verbreden met het oog op hun algemene ontwikkeling en de kansen die dat biedt voor de verdieping van hun eigen leertraject. Expliciet beleid gericht op uitwisseling en verdieping, zowel in het buitenland of elders in Nederland, zou studenten hierbij kunnen ondersteunen.

Masteropleiding Oudheidstudies

Het panel stelt vast dat het Nijmeegse profiel ook duidelijk herkenbaar is in de masteropleiding. Studenten kunnen kiezen tussen een specialisatie in de Griekse en Latijnse Taal- en Letterkunde of een programma Klassieke Cultuur. Ook de aandacht voor receptiestudies in het mastercurriculum sluit goed aan bij het Nijmeegse profiel. Het panel stelt bovendien vast dat de onderwerpen van de specialisatiecursussen nauw aansluiten bij het onderzoek dat door de docenten wordt verricht en dat dit heel inspirerend is voor studenten. Studenten zijn bovendien zonder uitzondering te spreken over de scriptiebegeleiding.

Het panel adviseert de opleiding om de inhoudelijke samenhang van het curriculum tegen het licht te houden en goed te blijven monitoren of de aanpassingen om het niveau van een aantal cursussen te verhogen tot het gewenste resultaat leiden. Daarnaast dient de scheiding tussen de bachelor- en masteropleiding zonder uitzondering te worden gehanteerd. Ook adviseert het panel de opleiding studenten te stimuleren om verdieping en verbreding buiten Nijmegen te zoeken. Dit komt uiteindelijk de diversiteit van hun profilering ten goede en leidt hen op tot breder gevormde classici. Het panel steunt de opleiding in haar voornemen om vast te houden aan de culturele component in de master. Het meer expliciteren wat de culturele component betekent voor de invulling van het programma als geheel is wellicht behulpzaam in het verstevigen van de interne samenhang van het programma.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Masteropleiding Oudheidstudies: het panel beoordeelt Standaard 2 als 'voldoet'.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Bevindingen

Examencommissie

Het panel heeft waardering voor de inspanningen die zijn gepleegd en stelt vast dat toetskwaliteit de aanhoudende aandacht heeft van de opleidingen. De opleidingen sluiten aan bij het facultair toetsbeleid dat uitgaat van een heldere visie op toetsen. In het document Toetsbeleid Faculteit der Letteren, dat is opgesteld door een breed samengestelde commissie is de toetsorganisatie, het toetsproces en de kwaliteitszorg rond toetsing vastgelegd. Vanaf 2015 is er een facultaire examencommissie (FEX) geïnstalleerd voor alle bachelor- en masteropleidingen van de Letterenfaculteit. Voor kwesties waarbij inhoudelijke expertise nodig is, delegeert deze FEX bevoegdheden aan de dealexamencommissies (DEX) GLTC en OHS. De voorzitters van de deelcommissies hebben zitting in de facultaire commissie.

De FEX houdt ook toezicht op de kwaliteit en borging van minoren en op het RU-onderdeel van het programma Masterlanguage. De educatieve minor die aangeboden wordt aan studenten van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur zal verder worden beoordeeld in de aanstaande visitaties van de Lerarenopleidingen in 2020. Specifieke aandacht aan de kwaliteit van het inhoudelijk programma Masterlanguage is besteed tijdens de beoordelingen in het cluster Moderne Taal- en Letterkunde in 2018-2019. Het panel stelt vast dat de FEX op dit punt zijn taak naar behoren vervult.

De FEX heeft in haar oprichtingsjaar een Toetsadviescommissie (TAC) ingesteld. De TAC bestaat uit een aantal docenten per opleiding én een externe toetsdeskundige van de Afdeling Onderwijsondersteuning. De TAC heeft een belangrijke rol in het evalueren van de cursusdossiers en de eindwerken van de opleidingen en daarmee het borgen van de toetskwaliteit. De TAC neemt steekproeven van zowel dossiers als eindwerken en bespreekt haar bevindingen in de vergaderingen van de FEX. Uit het verslag van de FEX maakt het panel op dat de TAC goed en zorgvuldig te werk

gaat. Er wordt helder verslag gedaan van de zaken die goed op orde zijn, maar de commissie is ook duidelijk over de punten die verbetering behoeven. Men is op zoek naar een goede balans tussen het borgen en verbeteren van de toetskwaliteit en de werkdruk die dit met zich meebrengt. Het panel stelt op basis van de stukken en het gesprek met de leden van de examencommissie vast dat men overtuigd is dat deze investering nodig is en ook dat deze werkwijze zijn vruchten afwerpt: in de tweede ronde steekproeven die door de TAC is uitgevoerd was een veel groter deel van de cursusdossiers volledig op orde.

Het panel heeft uit de documenten - waaronder toetsplannen en Onderwijs- en Examenreglementen - en de gesprekken tijdens het bezoek opgemaakt dat beide opleidingen de afgelopen jaren flinke stappen hebben gezet in de kwaliteitszorg rond toetsen en beoordelen. Naar aanleiding van de vorige visitatie is er geïnvesteerd in het vergroten van de betrouwbaarheid van oordelen van schriftelijke opdrachten. De opleidingen hebben hierbij begeleiding ingeschakeld van onderwijskundigen van de universitaire dienst Onderwijsondersteuning. Dit heeft geresulteerd in vernieuwde beoordelingsformulieren en het verstevigen van de onafhankelijke tweede beoordeling van eindwerken. Daarnaast is er een aantal maatregelen genomen om de kwaliteit van de toetsing beter te borgen, waaronder het invoeren van het vier-ogenprincipe bij het construeren van toetsen en het consequent hanteren van antwoordmodellen en beoordelingsformulieren.

Het panel heeft nog enkele adviezen ter verdere kwaliteitsverbetering. Het onderschrijft de wens van de examencommissie om de cursusdossiers beter (digitaal) toegankelijk te maken. Dit maakt het werk niet alleen efficiënter, maar zou tegelijkertijd de mogelijkheid bieden om *best practices* met elkaar te delen. Dit sluit mooi aan bij de beweging die binnen de faculteit is ingezet waarin steeds meer gebruik wordt gemaakt elkaars expertise. In dit kader is het panel ook te spreken over het voornemen van de FEX om een tweetal symposia te organiseren met externe sprekers over de kwaliteit van toetsing. Het is een uitstekende gelegenheid om ervaringen met elkaar te delen en te leren van docenten en (toets)experts van zusteropleidingen. Het panel adviseert de opleidingen verder om te monitoren of adviezen van de TAC naar behoren worden opgevolgd door de betrokken docenten. Het benadrukt dat de examencommissie formeel verantwoordelijk is voor het eindniveau en de kwaliteit van de toetsing. De informatie die in de dossiers over de toetsing is opgenomen is essentieel in het uitvoeren van deze taak van de examencommissie.

Toetsing en toetsvormen

Het panel heeft de toetsplannen en het toetsmateriaal van een aantal cursussen van beide opleidingen bestudeerd en stelt vast dat de toetsvormen aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen. Het panel is positief over de aandacht voor formatieve toetsing in beide opleidingen. Studenten ontvangen feedback op tussentijdse opdrachten die ze maken tijdens de cursussen. Ook ontvangen studenten feedback op conceptversies van werkstukken. Het panel adviseert de opleiding deze formatieve toetsing ook op te nemen in het toetsplan. Uit de gesprekken met studenten en docenten en op basis van het onderwijsmateriaal stelt het panel bovendien vast dat er meer variëteit in de toetsing is dan de toetsplannen doen vermoeden. Zo maken mondelinge presentaties deel uit van de toetsing in het tweede bachelorjaar, terwijl dit niet in het toetsplan is opgenomen. Het raadt de opleidingen aan de toetsplannen nogmaals onder de loep te nemen om deze variëteit beter tot uiting te laten komen.

In de major van de bacheloropleiding worden de meeste cursussen afgesloten met een schriftelijk tentamen met open vragen, vaak in combinatie met tussentijdse toetsing (schriftelijke opdrachten of presentaties). Voor het vak 'Antieke Wijsbegeerte' schrijven studenten twee à drie kleine papers. Bij een aantal cursussen bestaat de toetsing uit een combinatie van een schriftelijk tentamen en een paper. Het interdisciplinair werkcollege wordt afgesloten met een tekstcommentaar en een werkstuk. In de masteropleiding wordt er eveneens gebruikt gemaakt van diverse toetsvormen. Deels gaat het om schriftelijke toetsen, met vragen op toepassings-, analyse en evaluatieniveau. Studenten worden eveneens beoordeeld op mondelinge presentaties over hun onderzoek, en literatuurbesprekingen tijdens de werkgroepen. Ten slotte bestaat een deel van de toetsing uit schriftelijke verslagen, die altijd betrekking hebben op een onderzoek naar een primaire bron en een kritische beoordeling van

de bijbehorende secundaire literatuur. Het panel vindt het positief dat omvangrijke werkstukken, bijvoorbeeld ter afsluiting van de werkgroepen, altijd mondeling worden nabesproken met de studenten.

Zowel uit het gesprek met studenten als uit het studentenhoofdstuk maakt het panel op dat studenten over het algemeen te spreken zijn over de wijze waarop ze geïnformeerd worden over de toetsing, en ook de wijze waarop aan hen gevraagd wordt hun inzichten toe te passen in de tentamens. Kritischer zijn met name masterstudenten over het niveau van een aantal toetsen, en de hoeveelheid gesloten tentamenvragen. Deze kritiek werd door de masteropleiding herkend en maatregelen zijn aangekondigd. In reactie op studentenevaluaties heeft de bacheloropleiding meer variatie aangebracht in de toetsvormen. Zo maken eerstejaarsstudenten voor de grammaticacolleges om de week een kleine quiz en zijn er meer schriftelijke opdrachten aan het curriculum toegevoegd.

Het viel het panel op dat voor de vakken archeologie minder werkstukken worden geschreven in de bacheloropleiding. Dit zou kunnen verklaren waarom er weinig studenten kiezen om een scriptie te schrijven over een archeologisch onderwerp. Het panel adviseert de opleiding in overweging te nemen hier meer balans in te brengen, zodat het profiel van de bacheloropleiding evenwichtiger zichtbaar is in de eindwerken. Het panel adviseert beide opleidingen verder werk te maken van goede rubrics voor schriftelijke opdrachten en werkstukken, en aan de start van een cursus beschikbaar te stellen voor studenten. Dit is een mooie volgende stap om de beoordelingscriteria en de wijze van beoordelen inzichtelijk te maken. Het kan studenten bovendien helpen bij het aanscherpen van hun peer feedback op het werk van medestudenten.

In beide opleidingen maakt peer feedback onderdeel uit van de toetspraktijk. Dit wordt door studenten positief gewaardeerd, en ook het panel is te spreken over deze keuze. Beoordelingscriteria worden vooraf besproken met de groep. Studenten ontvangen van verschillende mensen feedback op hun werk, en actieve deelname aan de werkgroepen wordt hierdoor gestimuleerd. Studenten bevestigden in het gesprek met de commissie dat zij ook een terugkoppeling krijgen op de kwaliteit van de door hen gegeven feedback. Het panel is ook te spreken over het format en de heldere beoordelingscriteria voor de beoordeling van mondelinge presentaties dat in beide opleidingen wordt gebruikt, onder andere in het vak 'Klassieke Archeologie'. Een punt van aandacht is de mate waarin studenten met een hoge beoordeling een terugkoppeling krijgen over groeimogelijkheden. Het panel vindt het mooi om te zien dat docenten dit zelf ook benoemen in reactie op de cursusevaluatie. Dit is wat het panel betreft een mooie illustratie dat de opleidingen voortdurend bezig zijn met het verbeteren van de kwaliteit van de toetsing.

Scriptiebeoordelingen

Voor de beoordeling van scripties bestaan handleidingen voor beide opleidingen, met beoordelingscriteria, richtlijnen voor de begeleiding en de procedure voor het vaststellen van het eindoordeel. Het panel stelt vast dat met het instellen van vaste beoordelingsformulieren er een belangrijke stap is gezet op weg naar een transparante en onafhankelijke beoordeling. Op het formulier worden acht criteria onderscheiden (probleemstelling, theorie, methode, resultaten, conclusie/discussie, opbouw, vorm, werkproces), die ieder een eigen deelcijfer krijgen. Het eindcijfer is het gemiddelde van deze deelcijfers. Op basis van bestudering van een aantal beoordelingsformulieren stelt het panel bovendien vast dat de beoordelingen over het algemeen inzichtelijk en navolgbaar zijn.

De evaluatie per criterium wisselt wel per beoordeling. Het panel heeft voorbeelden gezien van grondige evaluaties waarbij de student diepgaand commentaar krijgt op alle aspecten van de scriptie. Deze evaluaties bevatten genuanceerde feedback waarbij ook aandacht is voor de zelfstandigheid en werkhouding van de student en laten een goede balans zien tussen opbouwende kritiek en complimenten. Een aantal andere formulieren bij met name de bacheloropleiding – vooral van scripties met een hoge beoordeling – waren summier ingevuld. Dan staat er of alleen een deelcijfer, of slechts enkele goedkeurende losse woorden, maar wordt niet aangegeven op welke punten nog verbetering mogelijk is. In een aantal gevallen had het panel een hoger eindoordeel verwacht op

basis van de uitsluitend lovende kritieken. Het panel adviseert de bacheloropleiding om erop toe te zien dat alle studenten een terugkoppeling krijgen die aan hen zicht geeft op mogelijkheden om zich nog verder te ontwikkelen. De masteropleiding verdient in de ogen van het panel juist een compliment voor de transparante beoordeling.

Het panel heeft tot slot waardering voor de stappen die de opleidingen hebben gezet in het vergroten van betrouwbaarheid van de beoordeling van de scripties. Iedere scriptie wordt door twee docenten onafhankelijk van elkaar beoordeeld: de begeleidende docent, en een tweede lezer die alleen het eindresultaat ziet. Het panel stelt vast dat het eindoordeel tot stand komt ofwel door een middeling van de twee eindcijfers, ofwel na overleg tussen de twee beoordelaars. Het panel adviseert de opleidingen – met oog op de beoogde onafhankelijkheid van de beoordeling - deze laatste mogelijkheid uit de procedure te schrappen bij verschillen onder een punt op de beoordeling. Bij meer dan een punt afwijking in de beoordeling van de beide beoordelaars kan zowel overleg als eventueel de betrokkenheid van een derde lezer wenselijk zijn.

Overwegingen

Het panel stelt vast dat de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en masteropleiding Oudheidstudies de afgelopen jaren geïnvesteerd hebben in de kwaliteit van toetsen en beoordelen en dat dit tot mooie resultaten heeft geleid. De faculteit heeft een helder toetsbeleid dat goed onderbouwd is en uitgaat van een duidelijke visie op toetsing. Bij de vaststelling van een toetsontwerp wordt altijd een collega geconsulteerd. De toetsadviescommissie neemt, in samenwerking met de deexamamencommissie van de opleiding, steekproeven van eindwerken en cursusdossiers, werkt zorgvuldig en draagt zo in belangrijke mate bij aan de borging van de toetskwaliteit. Hoewel het panel zich bewust is dat al deze werkzaamheden veel kostbare tijd in beslag nemen, adviseert ze toch om ook de laatste stap in de cyclus te zetten, en te controleren of de adviezen van de Toetsadviescommissie ook daadwerkelijk worden opgevolgd.

Het panel heeft de toetsplannen en het toetsmateriaal van een aantal cursussen van beide opleidingen bestudeerd en stelt vast dat de toetsvormen aansluiten bij de leerdoelen van de cursussen. Het panel is positief over de aandacht voor formatieve toetsing in beide opleidingen. De toetsing in de bacheloropleiding sluit aan bij de leerdoelen en is inzichtelijk voor studenten. Door de introductie van vaste beoordelingsformulieren voor schriftelijke opdrachten is de betrouwbaarheid van de beoordelingen bovendien versterkt. Naar aanleiding van studentenevaluaties is meer variatie in de toetsing aangebracht. In de masteropleiding is er eveneens sprake van gevarieerde toetsing. Studenten ontvangen veel feedback op gemaakt werk, en voor de beoordeling van mondelinge presentaties zijn heldere criteria vastgesteld. Het panel is positief over de peerfeedback die in beide opleidingen deel uitmaakt van de toetspraktijk. Een volgende stap is wat het panel betreft het ontwikkelen van rubrics voor schriftelijke opdrachten en werkstukken.

Ook in de beoordeling van scripties is sinds de vorige visitatie flinke vooruitgang geboekt. De vaste beoordelingsformulieren bevatten heldere criteria en maken de wijze van beoordeling over het algemeen navolgbaar en controleerbaar. Het panel adviseert om, bij verschillen die binnen een punt van elkaar liggen, het eindoordeel uitsluitend vast te stellen door een middeling van de twee scores en geen overleg tussen de beoordelaars te houden. Bij meer dan een punt afwijking in de beoordelingen kan zowel overleg als eventueel de betrokkenheid van een derde lezer wenselijk zijn. Daarnaast moedigt het de opleidingen aan blijvend aandacht te besteden aan de kwaliteit van de feedback, met name bij de bacheloropleiding. Het panel las heel rijke terugkoppelingen, waarin per criterium een genuanceerde afweging wordt gemaakt, maar heeft bij de bacheloropleiding ook formulieren gezien waar slechts summier commentaar of zelfs alleen deelcijfers worden gegeven.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Masteropleiding Oudheidstudies: het panel beoordeelt Standaard 3 als 'voldoet'.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Bevindingen

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Voorafgaande aan het bezoek heeft het panel een selectie van vijftien recente afstudeerscripties bestudeerd. De scripties laten zien dat studenten de Griekse en Latijnse taal goed beheersen en kennis hebben van de culturele, maatschappelijke en historische context. Het Nijmeegse profiel van de drie stromen wordt duidelijk weerspiegeld. Het panel heeft een aantal heel gebalanceerde originele scripties gelezen. In de meeste scripties wordt blijk gegeven van een goede beheersing van de relevante literatuur. De scripties met een hoge beoordeling bevatten een goed doordachte onderzoeksvraag, een heldere analyse en een rijke onderbouwing met primaire bronnen. Uit de eindwerken maakt het panel op dat een deel van de studenten moeite heeft met het toepassen van de literatuur op het eigen onderzoek, en minder goed slaagt in theoretische duiding en methodologische inkadering. De begeleiders constateren dit zelf ook op de beoordelingsformulieren en deze scripties zijn terecht lager beoordeeld.

Afgestudeerden van de bacheloropleiding GLTC kunnen instromen in de éénjarige masteropleiding Oudheidstudies of – bij voldoende hoge eindresultaten en motivatie – tot de onderzoeksmasteropleiding Historical Literary and Cultural Studies (HLCS). De zelfevaluatie vermeldt dat een relatief groot deel van de bachelorstudenten in deze researchmaster instroomt.

Masteropleiding Oudheidstudies

Om zich een beeld te vormen van de gerealiseerde leerresultaten van de masteropleiding Oudheidstudies heeft het panel een selectie van 15 scriptie bestudeerd. Het panel heeft een aantal scripties gelezen over originele en stimulerende onderwerpen. Deze scripties gaan uit van een interessante onderzoeksvraag, met een open en kritische blik naar secundaire literatuur, en bevatten een duidelijk betoog en heldere conclusies. In meerdere scripties wordt een interessante brug geslagen tussen verschillende genres of bijvoorbeeld tussen antieke teksten en moderne opvoeringen. Een scriptie was weliswaar origineel maar weinig diepgravend; de betreffende student maakte geen gebruik van recente wetenschappelijke studies die over het onderwerp waren verschenen. Deze scriptie was naar het oordeel van het panel te hoog beoordeeld, maar reflecteerde wel voldoende het gewenste afstudeerniveau. Het panel stelt vast dat de eindwerken aantonen dat studenten de beoogde leerresultaten behalen.

De meeste studenten die de masteropleiding Oudheidstudies hebben afgerond, kiezen voor de lerarenopleiding aan de Radboud Docentenacademie. Studenten vinden na deze lerarenopleiding eenvoudig een baan als docent in het middelbaar onderwijs. Uit het gesprek met alumni die voor het docentschap hebben gekozen maakt het panel op dat zij zich goed voorbereid voelen op hun baan. Hun opleiding in de drie stromen maakt het hun mogelijk om de stof op een inspirerende manier over te dragen op hun leerlingen. Alumni verwezen ook naar de rol die docenten hierbij hebben gespeeld: door hun bevlogenheid voor het vak fungeerden zij als rolmodellen.

Het panel heeft tot slot met instemming vastgesteld dat de letterenfaculteit investeert in voorlichting en loopbaanbegeleiding, bijvoorbeeld middels de aanstelling van een *career officer*. Dit beantwoordt aan een behoefte van studenten om meer te horen te krijgen over mogelijke loopbanen buiten het onderwijs.

Overwegingen

De eindwerken van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en masteropleiding Oudheidstudies laten zien dat studenten de beoogde eindkwalificaties bereiken. Het onderwijs in de drie stromen vertaalt zich in originele en interessante scripties met zeer gevarieerde onderwerpen. Dat een groot deel van de bachelorstudenten de studie vervolgt in de researchmaster HLCS is ook veelzeggend bewijs voor het feit dat de opleiding veel ambitieuze onderzoeksgerichte studenten aflevert. Zodoende is duidelijk dat het gewenste bachelorniveau in deze opleiding ruimschoots wordt bereikt. Afgestudeerden uit de masteropleiding kiezen vaak voor een baan als docent in het middelbaar onderwijs en bevestigen dat de opleiding hen hierop goed heeft voorbereid.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

Masteropleiding Oudheidstudies: het panel beoordeelt Standaard 4 als 'voldoet'.

ALGEMEEN EINDOORDEEL

Het panel heeft de Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur op Standaard 1, 2, 3 en 4 beoordeeld met 'voldoet'. Volgens de beslisregels uit het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018) is het eindoordeel daarmee 'positief'.

Het panel heeft de Masteropleiding Oudheidstudies op Standaard 1, 2, 3 en 4 beoordeeld met 'voldoet'. Volgens de beslisregels uit het Beoordelingskader Accreditatiestelsel Hoger Onderwijs Nederland voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO (d.d. september 2018) is het eindoordeel daarmee 'positief'.

Conclusie

Het panel beoordeelt de *bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur* als 'voldoet'.

Het panel beoordeelt de *masteropleiding Oudheidstudies* als 'voldoet'.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1: BEOOGDE LEERRESULTATEN

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Na het voltooien van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur beschikt de afgestudeerde over de volgende specifieke, maar ook meer algemeen geesteswetenschappelijke eindkwalificaties:

1. De afgestudeerde kan in grote mate van zelfstandigheid vraagstukken uit het vakgebied van de Griekse en Latijnse Taal en Cultuur analyseren. Analyse en onderbouwing getuigen van een onderzoekende houding en van een methodische en kritische verwerking van de kennisbasis van het vakgebied.
2. De afgestudeerde kan onder begeleiding een relevant, specifiek vraagstuk uit het vakgebied van de Griekse en Latijnse Taal en Cultuur onderzoeken met behulp van passende onderzoeksmethoden. Hij/zij kan een probleem afbakenen, deelvragen formuleren, deze theoretisch en empirisch onderzoeken met behulp van relevante bronnen, en kan in correct Nederlands verslag doen van de onderzoeksresultaten in een helder gestructureerde, academische stijl.
3. De afgestudeerde kan zijn/haar eigen werkzaamheden organiseren, zowel individueel als in teamverband. Hij/zij kan de werkzaamheden, mede op basis van feedback van anderen, evalueren. Hij/ zij kan lacunes in de eigen deskundigheid signaleren. Hij/zij maakt weloverwogen keuzes voor de vervolgstudie.
4. De afgestudeerde kan exemplarisch benoemen hoe de ontwikkeling van het vakgebied samenhangt met ontwikkelingen binnen verwante (geesteswetenschappelijke) disciplines.
5. De afgestudeerde bezit wetenschappelijk gefundeerde kennis van en inzicht in de belangrijkste aspecten van de talen Grieks en Latijn. Hij/zij kan ze zelfstandig lezen met een doelmatig gebruik van woordenboeken en commentaren. Hij/zij kan de ontwikkeling van beide talen beschrijven en historische en regionale taalkundige verschillen benoemen.
6. De afgestudeerde bezit wetenschappelijk gefundeerde kennis van de voornaamste Griekse en Latijnse literaire werken uit verschillende periodes, genres en regio's. Hij/zij beheerst de methoden en technieken om deze in hun context te analyseren en is in staat hierbij relevante antieke en moderne literatuurtheoretische concepten te betrekken.
7. De afgestudeerde heeft een breed overzicht van de hoofdlijnen van de antieke cultuur en tradities. Hij/zij kan de kennis en vaardigheden op het terrein van de Klassieke en Provinciaal-Romeinse Archeologie, de Oude Geschiedenis en de Antieke Wijsbegeerte toepassen op onderzoek binnen deze richtingen, maar ook als interpretatiekader voor Griekse en Latijnse teksten.

Masteropleiding Oudheidstudies

Na het voltooien van de masteropleiding Oudheidstudies beschikt de afgestudeerde in aansluiting op de vaardigheden die hij/zij in de BA heeft opgedaan over de volgende algemene c.q. specifieke geesteswetenschappelijke competenties:

1. Hij/zij kan zelfstandig vraagstukken uit het vakgebied van de Griekse en Latijnse Taal en Cultuur analyseren en de eigen visie op, of standpunten over het vraagstuk onderbouwen. Analyse en onderbouwing getuigen van een onderzoekende houding en van een methodische en kritische verwerking van de kennisbasis van het vakgebied.
2. Hij/zij kan zelfstandig een relevant, specifiek vraagstuk uit het vakgebied van de Griekse en Latijnse Taal en Cultuur onderzoeken met behulp van passende onderzoeksmethoden. Hij/ zij kan een probleem afbakenen, deelvragen formuleren, deze theoretisch en empirisch onderzoeken met behulp van relevante bronnen, en in correct Nederlands verslag doen van de onderzoeksresultaten in een helder gestructureerde, academische stijl.
3. Hij/zij kan de eigen werkzaamheden organiseren, zowel individueel als in teamverband. Hij/zij kan de werkzaamheden, mede op basis van feedback van anderen, evalueren en verbeteren. Als afgestudeerde kan hij/zij in de eigen deskundigheid signaleren en hierin met behulp van gerichte zoekacties voorzien. Hij/zij maakt weloverwogen keuzes voor de loopbaan.
4. Hij/zij kan exemplarisch benoemen hoe de ontwikkeling van het vakgebied samenhangt met ontwikkelingen binnen verwante (geesteswetenschappelijke) disciplines. Hij/zij kan participeren in multidisciplinaire discussies met andere (geestes)wetenschappers.

Specifiek voor de specialisatie Griekse en Latijnse Taal- en Letterkunde

5. De afgestudeerde bezit wetenschappelijk gefundeerde kennis van en inzicht in de belangrijkste aspecten van de Griekse en Latijnse taal. Hij/zij kan ze zelfstandig lezen met een doelmatig gebruik van woordenboeken, wetenschappelijke grammatica's en commentaren. Hij/zij kan de ontwikkeling van beide talen beschrijven en historische en regionale taalkundige verschillen benoemen. Hij/zij gebruikt de kennis en vaardigheden opgedaan tijdens de bachelorstudie om specifieke thema's nader uit te diepen en zelfstandig te verwerken.

6. Hij/zij bezit wetenschappelijk gefundeerde kennis van de voornaamste Griekse en Latijnse literaire werken uit verschillende periodes, genres en regio's. Hij/zij beheerst de methoden en technieken om deze in hun context te analyseren en is in staat hierbij relevante antieke en moderne literatuurtheoretische concepten te betrekken. Hij/zij gebruikt de kennis en vaardigheden opgedaan tijdens de Bachelorstudie om specifieke thema's nader uit te diepen en zelfstandig te verwerken.

Specifiek voor de specialisatie Klassieke Cultuur

7. De afgestudeerde heeft een breed overzicht van de hoofdlijnen van de antieke cultuur en tradities. Hij/zij kan de kennis en vaardigheden op het terrein van de Klassieke Archeologie, de Oude Geschiedenis en de Antieke Wijsbegeerte toepassen op onderzoek binnen deze richtingen, maar ook als interpretatiekader voor Griekse en Latijnse teksten.

BIJLAGE 2: OVERZICHT VAN DE PROGRAMMA'S

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur

Eerste jaar (B1)	Vakcode	EC	1	2	3	4	Leerlijnen
Griekse grammatica 1	LET-GLTCB101	5	X	X			1
Griekse grammatica 2	LET-GLTCB102	5			X	X	1
Griekse teksten 1	LET-GLTCB103A	2,5	X				1,3
Griekse teksten 2	LET-GLTCB103B	2,5		X			1
Griekse teksten 3	LET-GLTCB104A	2,5			X		1
Griekse teksten 4	LET-GLTCB104B	2,5				X	1
Latijnse grammatica 1	LET-GLTCB105	5	X	X			1
Latijnse grammatica 2	LET-GLTCB106	5			X	X	1
Latijnse teksten 1	LET-GLTCB107A	2,5	X				1
Latijnse teksten 2	LET-GLTCB107B	2,5		X			1,3
Latijnse teksten 3	LET-GLTCB108A	2,5			X		1,3
Latijnse teksten 4	LET-GLTCB108B	2,5				X	1,3
Klassieke Literatuurgeschiedenis	LET-GLTCB109	5			X	X	1,3
Klassieke Archeologie 1 (incl. ACV)	LET-GLTCB110	5	X				1,2,3
Klassieke Archeologie 2 (incl. ACV)	LET-GLTCB111	5		X			1,2,3
Oude Geschiedenis 1 (incl. ACV)	LET-GESB170	5			X	X	1,3
Totaal		60	15	15	15	15	

ACV = Academische Communicatieve Vaardigheden.

Tweede jaar (B2)	Vakcode	EC	1	2	3	4	Leerlijnen
Griekse letterkunde 1 of 2(altemerend)	LET-GLTCB201	5	X	X			1,3
Latijnse letterkunde 1 of 2(alternierend)	LET-GLTCB203	5	X	X			1,3
Vroegchristelijk Grieks en Latijn 1 of 2 (alternierend)	LET-GLTCB206	5	X	X			1
Griekse taalkunde	LET-GLTCB210	5	X				1
Latijnse taalkunde	LET-GLTCB211	5		X			1
Methoden en Technieken	LET-GLTCB209	5	X	X			1,2,3
Romeinse keizertijd/ voorheen Oude Geschiedenis 2	LET-GESB931	5				X	1,3
Antieke Wijsbegeerte 1	LET-GLTCCC100	5			X	X	1,3
Literatuurwetenschap en de Klassieken	LET-GLTCB214	5			X	X	1,2,3
BA werkcollege Grieks	LET-GLTCB218	5			X	X	1,2,3
BA werkcollege Latijn	LET-GLTCB213	5			X	X	1,2,3
Keuze A: Griekse Taalkunde 2	LET-GLTCB217	5			X	X	1
Keuze B: Gesch. theorie en methoden van de archeologie	LET-GLTCB216	5			X	X	1,2
Totaal		60	15	15	15	15	

Derde jaar (B3)	Code	EC	1	2	3	4	Leerlijnen
Interdisciplinair werkcollege	LET-GLTCB301	5	X	X			1,2,3
Antieke wijsbegeerte 2	LET-GLTCB304	5	X	X			1,2
CC2: keuzevak	Keuze	5	X	X			4
CC3: Geesteswetenschappen en samenleving	LET-LETCC300	5			X	X	4
Twee minoren		30	X	X	X	X	1 en 2 of 4
Bachelorscriptie (incl. scriptiecolloquium)	LET-GLTCB306	10			X	X	2,3
Totaal		60	15	15	15	15	

Programma voor studenten die in 2019-2020 aan hun studie GLTC beginnen

Eerste Jaar (B1)	Vakcode	EC	1	2	3	4	Talig
Griekse grammatica 1	LET-GLTCB101	5	X	X			5
Griekse grammatica 2	LET-GLTCB102	5			X	X	5
Griekse teksten 1	LET-GLTCB103A	2,5	X				2,5
Griekse teksten 2	LET-GLTCB103B	2,5		X			2,5
Griekse teksten 3	LET-GLTCB104A	2,5			X		2,5
Griekse teksten 4	LET-GLTCB104B	2,5				X	2,5
Latijnse grammatica 1	LET-GLTCB105	5	X	X			5
Latijnse grammatica 2	LET-GLTCB106	5			X	X	5
Latijnse teksten 1	LET-GLTCB107A	2,5	X				2,5
Latijnse teksten 2	LET-GLTCB107B	2,5		X			2,5
Latijnse teksten 3	LET-GLTCB108A	2,5			X		2,5
Latijnse teksten 4	LET-GLTCB108B	2,5				X	2,5
Klassieke Literatuurgeschiedenis/ meesterwerken	LET-GLTCB109	5			X	X	2,5
Mythologie in tekst en beeld (incl. ACV)	LET-GLTCBXX	5	X	X			0
Griekse en Romeinse Archeologie	LET-GLTCBXX	5	X	X			0
Oude Geschiedenis	LET-GESB170	5			X	X	0
Discipline ondersteunende vakken							
ACV (bij Mythologie)	LET-GLTCB112						0
Totaal		60	15	15	15	15	42,5

Programma van B2 voor studenten die in 2018-2019 aan de studie zijn begonnen

Tweede jaar (B2)	Code	EC	1	2	3	4	Talig
Griekse letterkunde 1: epiek	LET-GLTCB202	2,5	X				2,5
Griekse letterkunde 2: tragedie	LET-GLTCB202	2,5		X			2,5
Latijnse letterkunde 1: epiek	LET-GLTCB204	2,5	X				2,5
Latijnse letterkunde 2: retorica	LET-GLTCB204	2,5		X			2,5
Griekse taalkunde 1: verdieping syntaxis en historische grammatica	LET-GLTCB2##	2,5	X				2,5
Latijnse taalkunde 1: verdieping syntaxis en historische grammatica	LETGLTCB2##	2,5		X			2,5
Griekse taalkunde 2: Griekse dialecten en lyriek	LET-GLTCB2##	2,5			X		2,5
Latijnse taalkunde 2: archaisch en vulgair Latijn	LETGLTCB2##	2,5				X	2,5
Theorie, Methoden en Technieken van de Griekse en Romeinse literatuur	LET-GLTCB209	5	X	X			5
Voortleven van de oudheid in de moderne tijd	LET-GLTCB##	5	X	X			0
Antieke wijsbegeerte 1	LET-GLTCB##	5	X	X			0
Antieke wijsbegeerte 2	LET-GLTCB##	5			X	X	5
BA Werkcollege Grieks en Latijn: historiografie	LET-GLTB213	5			X	X	5
Vroegchristelijk Grieks en Latijn	LET-GLTCB206	5			X	X	5
Theorie, Methoden en Technieken van de cultuurvakken	LET-GLTCB216	5			X	X	0
Cultuurgeschiedenis van de oudheid	LET-GLTCB##	5			X	X	0
Totaal		60	15	15	15	15	40

Programma van B3 voor studenten die in 2018-2019 aan de studie zijn begonnen

Derde jaar (B3)	Code	EC	1	2	3	4	Talig
Interdisciplinair werkcollege behelst interdisciplinaire benadering van tekst.	LET-GLTCB301	5	X	X			5
Griekse letterkunde 3: hellenistische poëzie	LET-GLTCB##	2,5	X				2,5
Latijnse letterkunde 3: Latijnse lyriek	LET-GLTCB##	2,5		X			2,5
Bachelorscriptie	LET-GLTCB##	10			X	X	p.m.
Profileringsminor		40	10	10	10	10	
Totaal		60	15	15	15	15	10

Masteropleiding Oudheidstudies

<i>Griekse en Latijnse Taal- en Letterkunde</i>						
	Vakcode	EC	1	2	3	4
Specialisatiecollege Griekse Taal en Letterkunde	LET-GLTCOHS103	10	5	5		
Specialisatiecollege Latijnse Taal en Letterkunde	LET-GLTCOHS104	10	5	5		
Klassieke Traditie 1 of Klassieke Traditie 2	LET-GLTCOHS101 LET-GLTCOHS102	10	5	5	5	5
Keuzeonderdelen: Afhankelijk van eerdere keuze - Klassieke Traditie 1 of - Klassieke Traditie 2	LET-GLTCOHS101 LET-GLTCOHS102	10	5	5	5	5
Andere cursussen van de specialisatie 'Klassieke Cultuur'						
Cursussen van de RU-masters: - Letterkunde - Taalwetenschappen						
Cursussen Grieks/Latijn aan zusterfaculiteiten						
Masterscriptiecolloquium	LET-GLTCOHS105	0			0	
Masterscriptie	LET- GLTCOHS105GL	20			10	10
Totaal		60				

Klassieke Cultuur

	Vakcode	EC	1	2	3	4
Klassieke Traditie 1 of Klassieke Traditie 2	LET-GLTCOHS101 LET-GLTCOHS102	10	5	5	5	5
Oude Geschiedenis. Keuze uit: - Eternal Rome, research seminar: Civilisations in crisis: the ideology of crisis in ancient and medieval Europe - Eternal Rome, research seminar: Ceremonies as Invented Tradition	LET-GESM4303 LETGESM4307	10 10	5 5	5 5		
Specialisatiecollege Klassieke Archeologie, aangevuld met werkstuk of veldwerkstage (zie hieronder)	LET-GLTCOHS106	5+5	5			
Keuzeonderdelen: Aansluitend op 'Specialisatiecollege Klassieke Archeologie': - Werkstuk - Veldwerkstage (vindt plaats in de zomervakantie, voor of na aanvang van de master)	LET-GLTCOHS107 LET-GLTCOHS108	10		5		
Afhankelijk van eerdere keuze - Klassieke Traditie 1 of - Klassieke Traditie 2	LET-GLTCOHS101 LET-GLTCOHS102	10 10	5	5	5	5
- Onderzoekscollege Provinciaal- Romeinse Archeologie 1	LET-GLTCOHS110	5	5			
- Onderzoekscollege Provinciaal- Romeinse Archeologie 2, Cultureel Vondstmateriaal in Context	LET-GLTCOHS111	5	2,5	2,5		
Andere cursussen van de specialisatie 'Griekse en Latijnse Taal- en Letterkunde'						
Cursussen van de RU-masters: - Letterkunde - Taalwetenschappen - Geschiedenis - Kunst- en Cultuurwetenschappen						
Cursussen Grieks/Latijn aan zusterfaculteiten						
Masterscriptiecolloquium	LET-GLTCOHS105	0			0	
Masterscriptie	LET- GLTCOHS105KC	20			10	10
Totaal		60				

BIJLAGE 3: BEZOEKPROGRAMMA

Dag 1: 18 maart 2019

Tijd	Onderdeel
08.45 - 09.00	Ontvangst commissie
09.00 - 11.00	Vorbereidend overleg commissie, inzien van documenten GLTC, OHS en NAS
11.00 - 11.45	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken bachelor GLTC & master OHS
11.45 - 12.30	Gesprek met studenten bachelor GLTC (inclusief leden opleidingscommissie)
12.30 - 13.30	Lunch + inloopspreekuur (13.00-13.30; ook voor NAS)
13.30 - 14.15	Gesprek met studenten master OHS (inclusief leden opleidingscommissie)
14.15 - 15.00	Gesprek met docenten bachelor GLTC & master OHS
15.00 - 15.30	Gesprek met alumni
15.30 - 16.45	Vorbereiding eindgesprek GLTC & OHS
16.45 - 17.15	Eindgesprek met formeel en inhoudelijk verantwoordelijken GLTC & OHS

Dag 2: 19 maart 2019

Tijd	Onderdeel
08.45 - 09.00	Aankomst commissie
09.00 - 09.30	Inzien documenten, voorbereiden gesprekken
09.30 - 10.15	Gesprek met inhoudelijk verantwoordelijken NAS
10.15 - 10.30	Pauze
10.30 - 11.15	Gesprek met studenten NAS (inclusief leden opleidingscommissie)
11.15 - 12.00	Gesprek met docenten NAS
12.00 - 12.30	Gesprek met alumni NAS
12.30 - 13.15	Lunch
13.15 - 14.00	Gesprek met examencommissie (GLTC, OHS, NAS)
14.00 - 15.00	Vorbereiding eindgesprek NAS
15.00 - 15.30	Eindgesprek met formeel en inhoudelijk verantwoordelijken NAS
15.30 - 16.30	Opstellen voorlopige bevindingen
16.30 - 16.45	Vorbereiding eindpresentatie (voorzitter panel + secretaris)
16.45 - 17.30	<i>Paralelsessies:</i> Ontwikkelgesprek GLTC en OHS (locatie: E 9.14) Ontwikkelgesprek NAS (locatie: E 7.18a)
17.30 - 17.45	Presentatie voorlopige bevindingen
17.45	Afronding en afsluitende borrel

BIJLAGE 4: BESTUDEERDE EINDWERKEN EN DOCUMENTEN

Het panel heeft voorafgaand aan het bezoek vijftien eindwerken bestudeerd van de bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur en vijftien eindwerken van de masteropleiding Oudheidstudies. De gegevens van de eindwerken zijn bekend bij QANU en zijn op aanvraag beschikbaar.

Het panel heeft tijdens het bezoek onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels in *hard copy* en deels via de elektronische leeromgeving):

Algemeen:

- Agenda's en verslagen facultaire examencommissie
- Notulen opleidingscommissie GLTC en OHS 2016-17 t/m 2018-19
- Toetsbeleid Faculteit der Letteren

Cursusdossiers:

- Toelichting bij de selectie van cursusdossiers (GLTC en OHS)

Cursusmateriaal GLTC, voor de volgende vakken:

- Griekse grammatica 2 (B1)
- Methoden en technieken (B2)
- Interdisciplinair werkcollege (B3)

Cursusmateriaal OHS, voor de volgende vakken:

- Klassieke archeologie
- Klassieke traditie 2
- Specialisatiecollege Latijn